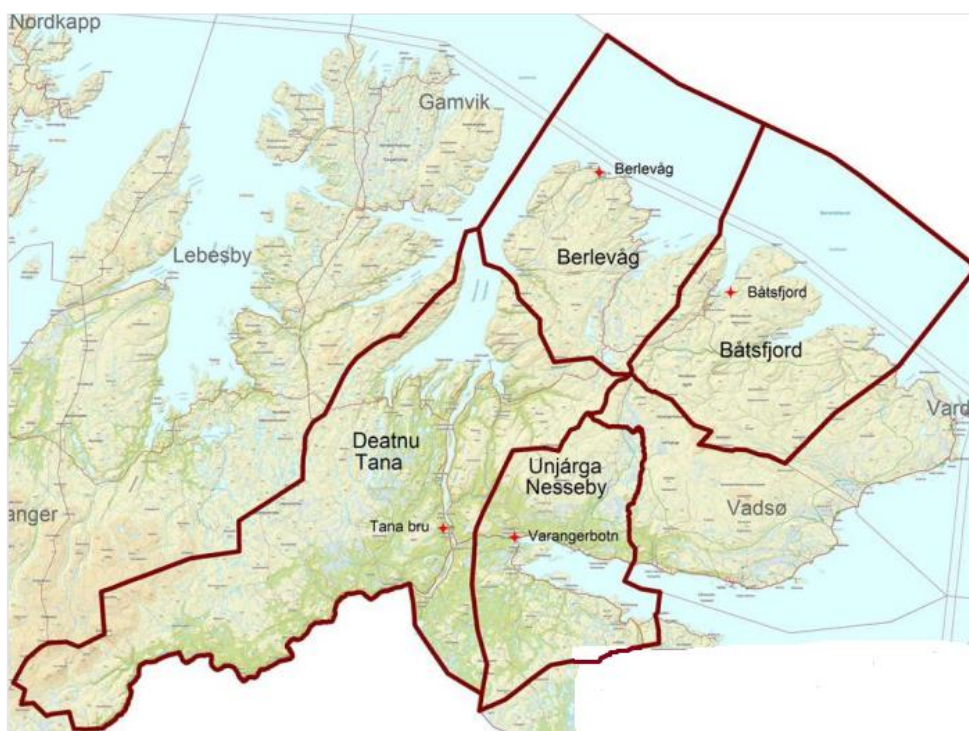

NIVI Rapport 2023:1

Regionalt plankontor i Vestre Varanger

**Utarbeidet på oppdrag av kommunesamarbeidet i Vestre Varanger
i samråd med interkommunal arbeidsgruppe**

Av Einar Pedersen og Geir Vinsand

Forord

Foreliggende rapport er utarbeidet på oppdrag fra kommunesamarbeidet i Vestre Varanger, som består av kommunene Berlevåg, Båtsfjord, Nesseby og Tana. Utredningen følger av at alle kommunestyrene har vedtatt en grunnavtale om forsterket tjenestesamarbeid hvor det i pkt. 4.4. står at kommunene skal vurdere ulike modeller for forsterket samarbeid om kommuneplaner, herunder løpende areal- og samfunnsplanlegging og aktuelle sektorplaner som det stilles krav til fra overordnet myndighet.

Arbeidet er gjennomført i nært samarbeid med en arbeidsgruppe hvor i praksis alle ansatte innenfor plan- og byggesaksforvaltningen i de fire kommunene har deltatt. Arbeidet ble startet opp i slutten av januar og avsluttet med avgivelse av foreliggende sluttrapport. Det er avholdt fem møter i arbeidsgruppen. Prosjektleder har i forkant av hvert møte sendt ut arbeidsnotater med relevante temaer for møtene. Etter invitasjon har fagpersonell fra Kartverket, Norkart, Distriktssenteret og NIVI Analyse bidratt med faglige innspill.

Ansvarlige konsulent i NIVI Analyse har vært prosjektleder Einar Pedersen. Geir Vinsand har deltatt som prosjektmedarbeider og kvalitetssikrer. Konsulentene er ansvarlig for anbefalt løsningsmodell og andre tilrådninger om dimensjonering og organisering ved oppstart.

Tromsø, 24.april 2023

HOVEDPUNKTER	3
1 INNLEDNING	5
1.1 Bakgrunn.....	5
1.2 Statsforvalterens rolle	6
1.3 Mandat og plan for gjennomføring av utredningen	7
1.4 Gjennomføring av prosessen	8
1.5 Bidrag fra eksterne innledere	8
1.6 Rapportering	9
2 GENERELT OM PLANSYSTEMET	10
2.1 Det kommunale plansystemet	10
2.2 Kommuneplanen	10
2.3 Temaplaner	11
2.4 Bygge- og delesaker.....	11
2.5 Geodata	12
2.6 Ressurser og kompetanse.....	12
3 DAGENS PLANSTATUS OG ORGANISERING	14
3.1 Kommuneplanen.....	14
3.2 Reguleringsplaner	16
3.3 Bygg- og delingssaker	17
3.4 Oppmåling, matrikkel og geodata.....	18
3.5 Gebyrer, selvkost mv.	19
3.6 Personellressurser	20
3.7 Kommunenes kjøp av tjenester	21
3.8 IKT og digitalisering.....	22
4 ERFARINGER OG FORUTSETNINGER.....	24
4.1 Erfaringer fra andre kommuner	24
4.2 Tynset og Alvdal.....	24
4.3 Nissedal og Kviteseid	25
4.4 Plankontoret i Trøndelag Sør.....	25
4.5 Interkommunalt plankontor - Midt Troms.....	25
4.6 Plansamarbeidet i Nord-Troms.....	26
4.7 Regionalt plankontor i Midt-Finnmark.....	26
4.8 Forutsetninger for et vellykket samarbeid	27
5 ORGANISERING PLANSAMARBEID I VESTRE VARANGER	29
5.1 Utfordringer og behov	29
5.2 Alternative samarbeidsformer.....	29
5.3 Rettslig stilling.....	30
5.4 Arbeidsgiverrollen og lokal grunnressurs	31
5.5 Organisasjonsmodell.....	32
5.6 Økonomi	35
5.7 Tre faser i den videre oppfølging.....	35

Vedlegg 1: Utkast til avtale om kommunalt oppgavefellesskap for regionalt plankontor i Vestre Varanger

Vedlegg 2: Samarbeidsavtale om tjenesteproduksjon og tjenesteutvikling i Vestre Varanger (grunnnavtale)

Hovedpunkter

I utredningen er det gjennomført en kommunevis kartlegging av status som viser at kommunene ikke makter å holde det kommunale plansystemet oppdatert. Dagens dimensjonering med til sammen 4,4 årsverk gir ikke grunnlag for bærekraftige og attraktive fagmiljøer. Kommunene mangler personellressurser for å ivareta overordnet planlegging, byggesaksforvaltning, fradelingsaker, oppmåling og matrikkelføring. Dette gjelder spesielt Berlevåg, Nesseby og Båtsfjord kommune. Pr. i dag har disse kommunene ingen ansatte i de budsjetterte stillingene.

Rekruttering av kompetent planfaglig personell inn i vedtatte stillinger har vært et vedvarende problem. Kommunene kjøper tjenester fra private konsulenter i stort omfang for å være i stand utarbeide nye planer eller gjøre rulleringer av eksisterende planer. Det samme gjelder for behandling av bygge- og delesaker, oppmåling, matrikkel og andre beslektede oppgaver.

Det er bred enighet i arbeidsgruppen om at et interkommunalt samarbeid i Vestre Varanger bør omfatte oppgaver knyttet kommuneplan, bygge- og delingssaker, tilsynsoppgaver, oppmålingsforretninger, matrikkel og kart. Arbeidsgruppen foreslår en samordnet løsning for de de aktuelle oppgavene, organisert som et kommunalt oppgavefelleskap etter kommuneloven. Oppgavefelleskapet skal ivareta kommunenes behov for samarbeid om tjenester innenfor følgende aktuelle områder:

- Plandelen i plan- og bygningsloven
 - Planstrategi, kommuneplanens samfunns- og arealdel
 - Prosessledelse i tematiske kommunedelplaner innenfor klima, miljø, samfunnssikkerhet og beredskap andre relevante sektorovergripende temaplaner
 - Forvaltning av digitalt planregister
- Byggesaksdelen i plan- og bygningsloven
- Eierseksjoneringsloven
- Oppmåling og matrikkel
- Forvaltning, drift og vedlikehold av kartdata
- Felles utviklingsprosjekter og samarbeid med andre myndigheter som fylkeskommunen, kartverket, statsforvalteren og nasjonale myndigheter
- Leveranser av relevante tjenester til virksomheter eller selskaper som er eid av deltakerkommunene eller virksomheter hvor eierkommunene har bestemmende innflytelse

Formålet er å samle og styrke fagmiljøene, skape attraktive arbeidsplasser og levere tjenester med god kvalitet. Overgang til mer brukervennlige løsninger og digital tjenesteutvikling skal prioriteres. Oppgavefelleskapet skal være godt forankret i den enkelte kommune. Tjenestene skal utføres med likeverdig kvalitet og effektivitet i alle kommunene i samsvar med gjeldende lov- og regelverk.

Det anbefales at det regionale plankontoret dimensjoneres med 10 årsverk ved oppstart, bestående av daglig leder i full stilling, fire årsverk til planoppgavene, tre årsverk til byggesaksbehandling, tilsyn og delingssaker, samt to årsverk til kart, oppmåling og matrikkel. Foreslått dimensjonering vil sikre et minimum av fagmiljøer på de aktuelle fagområdene. Forslaget betyr at kommunenes planfunksjoner styrkes med tre årsverk i forhold til vedtatt stillingsinnsats, som for tiden er syv årsverk. Det legges til grunn at den enkelte kommune er ansvarlig for planfaglig grunnressurs med nødvendig bestillerkompetanse og vedtakskompetanse i egen kommune.

Følgende legges til grunn for organiseringen av fellesressursene i oppgavefellesskapet:

- Hjemmelsgrunnlaget for samarbeidet er kommunelovens Kapittel 19 Kommunalt oppgavefellesskap. Samarbeidsavtale utformes i henhold til kommunelovens §19-4.
- Hver av kommunene har lik eier- og ansvarsdel i oppgavefellesskapet. Oppgavefellesskapet er ikke et eget rettssubjekt og har ikke myndighet til å ta opp lån.
- Oppgavefellesskapet er saksforberedende og skal ikke ha myndighet til å treffe enkeltvedtak. Endelige vedtak etter plan- og bygningsloven, delingsloven og andre relevante lover må i utgangspunktet treffes av den enkelte kommune som i dag.
- Kommunene kan bli enige om at utpekt vertskommune skal ha myndighet til å treffe enkeltvedtak i f.eks. byggesaker. Dersom det er ønskelig å overføre beslutningsmyndighet til vertskommunen, må det inngås egne vertskommuneavtaler etter kommuneloven.
- Deatnu-Tana foreslås som vertskommune, med kontor- og arbeidsgiveransvar for de ansatte i faglig fellesressurs. Det legges til grunn at daglig leder skal ha kontorsted i Tana. For andre ansatte anbefales en desentralisert struktur med mulighet for kontorsted i alle kommunene.

Det foreslås at det regionale plankontoret etableres senest innen utgangen av 2023. Snarlig oppstart er ønskelig ut fra planbehov og personellsituasjonen i kommunene. Bygdevekstavtalen og revisjon av kommunenes planstrategi etter kommunevalget forsterker behovet for å komme i gang så snart som mulig. Kommunene nyter fordel av å starte utviklingen av et regionalt plankontor ut fra et høyt samarbeidsnivå, inkludert ansatte og ledere som kjenner hverandre godt.

Det videre arbeid fram mot etableringen er foreslått delt inn i to faser:

- Fase 1 avklaring og vedtaksfase i perioden mai-juni 2023. Det utarbeides felles saksframlegg med sikte på å avklare mål og rammer for etableringen av det regionale plankontoret.
- Fase 2 iverksettelse, rekruttering og utvikling i perioden august-desember 2023. I denne fasen rekrutteres leder for kontoret og det gjennomføres prosesser mot ledere og ansatte for å avklare øvrig bemanning, nødvendige IKT-systemer, prinsipper for kostnadsfordeling og andre nødvendige endringer før oppstart.

I utredningen er det også beskrevet en fase 3 hvor det er pekt på langsiktige utviklingsmuligheter. Over tid kan et regionalt plankontor utvikles med nye tilgrensende oppgaver og utvidet kompetanse til å ivareta flere ulike plan- og utviklingsoppgaver i kommunene. Kjernesamarbeidet i 4K kan over tid utvides både tematisk og geografisk. Et regionalt plankontor kan gi muligheter for innovasjon og utprøving av nye plansystemer og nye styrings- og organisasjonsløsninger, inkl. et mer formalisert samarbeid mot nabokommuner, fylkeskommunen og de statlige aktørene. Plankontorets oppbygging inkl. aktuelle kompetanse- og utviklingstiltak kan evt. tas opp som del av bygdevekstavtalen med staten.

I forhold til resten av landet er kommunene i Vestre Varanger er tidlig ute med utredning av regionalt plankontor. Forsterket samarbeid om kommunenes planfunksjoner er en anbefalt løsning av så godt som samtlige viktige faginstanser og overordnede myndigheter, inkludert Statsforvalter, Regjeringen og ikke minst Generalistkommuneutvalget som nylig avga innstilling.

Arbeidsgruppen anbefaler at det i oppfølgingen tas initiativ for å etablere et fagnettverk for regionale plankontor i Troms og Finnmark. Formålet vil være erfaringsoverføring og løpende samarbeid om tjenesteutvikling, kompetanseutvikling og rekruttering. Fagnettverket bør ha et årlig budsjett og en felles fagkontakt/kompetansekoordinator med ansvar for løpende møteaktivitet og etablering av samarbeid mot utdanningsinstitusjoner og kompetansemiljøer.

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

I kommunene Berlevåg, Båtsfjord, Nesseby og Tana har alle kommunestyrene vedtatt samarbeidsavtale om tjenesteproduksjon og tjenesteutvikling i kommunene (grunnavtale). Samarbeidet mellom disse fire kommuner benevnes som Vestre Varanger-samarbeidet.

Kommunesamarbeidet i Vestre Varanger (4K-samarbeidet) skal bidra til forsvarlige tjenester og en langsiktig bærekraftig kommuneforvaltning. Det er ønskelig å videreføre kommunene som generalistkommuner med samme ansvar og oppgaver som andre kommuner (ikke B- og C kommuner). Samarbeidet er basert på prinsipper om felles kompetanseoppbygging på sårbare tjenesteområder, desentraliserte løsninger med tilstedeværelse i alle kommunene og balansert arbeidsdeling, nedfelt i grunnavtale mellom kommunene.

Kommunestyrene har nylig vedtatt en felles IKT-tjeneste med Nesseby som vertskommune, et felles økonomikontor med Berlevåg som vertskommune, en felles barneverntjeneste der Tana er vertskommune og et felles forvaltningskontor for helsetjenester hvor Båtsfjord er vertskommune. Samarbeid innenfor NAV er ferdig utredet. I tillegg til utredning av regionalt plankontor er det også aktuelt å utvide samarbeidet på andre områder som PP-tjeneste og forebyggende brannvern.

I grunnavtalen beskrives formålet med tjenestesamarbeidet i Vestre Varanger på følgende måte:

- Innbyggerne skal oppleve bedre kvalitet på saksbehandling og prioriterte tjenestetilbud, herunder god tilgjengelighet til kompetent fagpersonell ved behov og de beste digitale tjenester.
- Samarbeidet skal styrke de kommunale fagmiljøene og gi bedre forutsetninger for rekruttering.
- Samarbeidet skal over tid medføre kostnadseffektivisering og innsparing på områder hvor kommunene kan utnytte stordriftsfordeler uten uønsket sentralisering.
- Samarbeidet skal innebære en tettere og mer samordnet dialog mot regionale myndigheter om tjenesteutvikling og felles ansvar for et helhetlig tjenestetilbud til innbyggerne.

Nylig er kommunene i Vestre Varanger blitt utpekt som nasjonal bygdevestpilot og skal dermed utvikle og etablere en utviklingsavtale med staten ved KDD. Formålet med slike avtaler er å bidra til bosetting, tilgang på kompetent arbeidskraft og fremtidsrettet næringsutvikling i de minst sentrale deler av Distrikts-Norge.

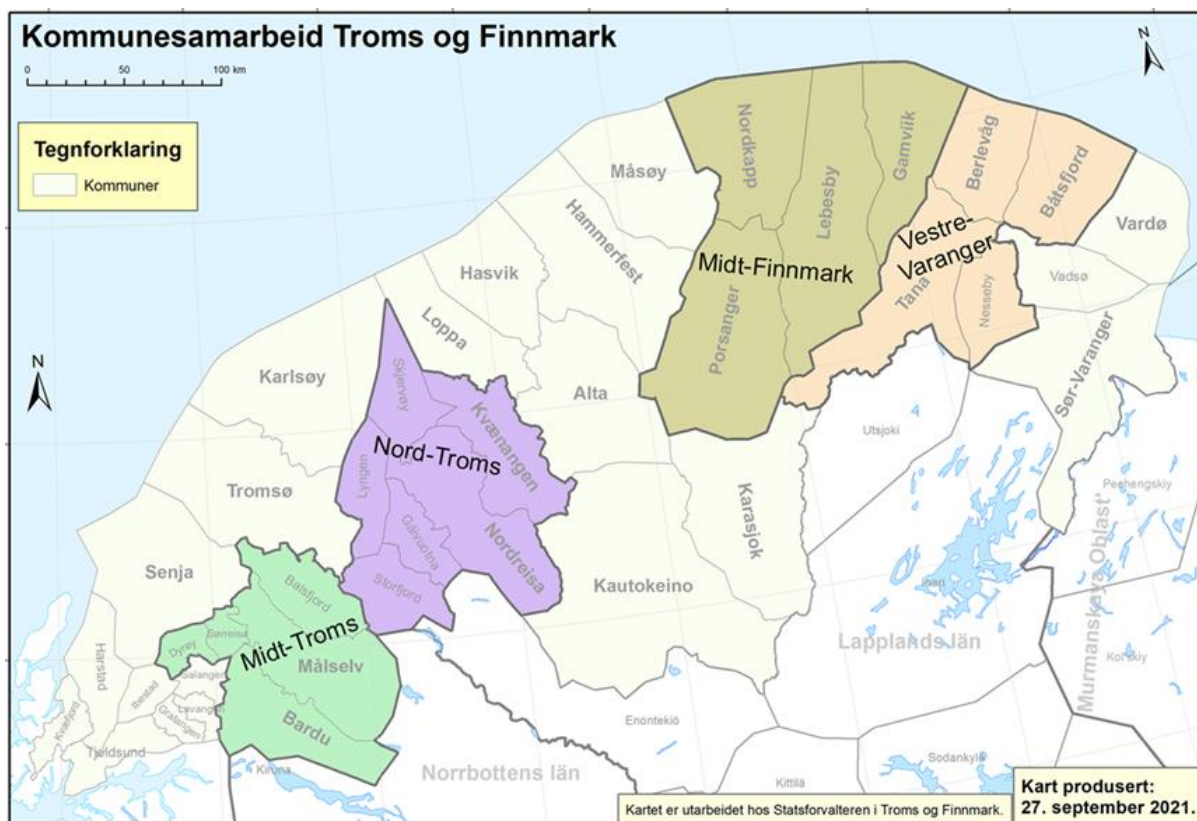
Etablering av felles plankontor vil være et viktig virkemiddel for Vestre Varanger for å møte utfordringer knyttet til sårbarheter i dagens planfunksjoner, herunder etablert samarbeid hvor Tana i varierende grad bistår de øvrige kommunene innenfor bl.a. kommuneplan, oppmåling og byggesaksforvaltning. Økt samarbeid om tjeneste- og samfunnsutvikling som følge av bygdevestavtalen vil stille større krav til samordning av kommuneplaner og kommunenes planfunksjon. I utredningen av et felles plankontor i Vestre Varanger er det også aktuelt å vurdere samarbeid om planprosesser for å fremme samfunnsutvikling i en større kommuneregion på Varangerhalvøya, evt. i hele Øst-Finnmark. I prosjektet Varanger=Utvikling¹, er det pekt på en rekke utfordringer som vil stille krav til bedre samordning av planer og utviklingstiltak mellom kommunene.

¹ Samarbeidsprosjekt mellom Vadsø, Vardø, Båtsfjord, Berlevåg og Nesseby om utfordringer og tiltak for å fremme nærings- og samfunnsutvikling. Støttet av fylkeskommunen og statsforvalteren.

1.2 Statsforvalterens rolle

I løpet av prosessen har Statsforvalteren i Troms og Finnmark over lenger tid vært tydelig på at det er ønskelig at kommunene forsterker sitt samarbeid om lovpålagte planoppgaver. Dette er formidlet både gjennom 4K-samarbeidet og i forbindelse med Statsforvalterens kommunebilder og kommunedialog. Statsforvalteren har også signalisert at kommunene kan få økonomisk tilskudd til oppbygging av regionalt plankontor tilsvarende hva som er gitt i støtte til tre andre regionale plankontor i fylket (Midt-Troms, Nord-Troms og Midt-Finnmark). Det innebærer at kommunene kan få inntil 1 mill. kr pr år stillingsforsterkning i en overgangsperiode på inntil 3 år, forutsatt aktiv innsats for å etablere og videreutvikle kontoret.

Statsforvalterens faste kontaktpunkt mot kommunesamarbeidet i Vestre Varanger har i flere sammenhenger orientert om planstatus i kommunene inkl. et pågående arbeid med oppbygging av fire regionale plankontor i Troms og Finnmark. Aktuelle kommuner som er involvert i regionale plankontor framgår av kartet nedenfor.

Figur 1.1 Regionale plankontor som er vedtatt i Midt-Troms, Nord-Troms og Midt-Finnmark og under utredning (Vestre Varanger).

1.3 Mandat og plan for gjennomføring av utredningen

Foreliggende utredning ble forankret i en prosessplan som ble vedtatt av styringsgruppen for 4K-samarbeidet før oppstart (kommunedirektørene). I prosessplanen er oppgavene som inngår i utredningen beskrevet som følger:

BESKRIVE

Det skal gis en beskrivelse av viktige kjennetegn ved dagens oppgaveløsning i de 4 kommunene

- Beskrive status av nåværende oppgaver som inngår i fagområdene som ligger innenfor plan og bygningsloven
- Nåværende organisering, herunder organisatorisk tilhørighet, bemanning og bruk av IKT-løsninger
- Oversikt over samarbeid og samarbeidsformer innad mellom kommunen i Vestre Varanger, samarbeid med øvrige kommuner og evt. kjøp av tjenester fra private leverandører
- Annen relevant nøkkelinformasjon om dagens tjenester som pågående prosjekter, samarbeid med andre myndigheter etc.

VURDERE

I prosessen skal bl.a. gis vurderinger knyttet til følgende:

- Sterke og svake sider ved dagens tjenester innfor fagområdet med vekt på faglig sårbarhet og bærekraft
- Fordeler og ulemper ved utvidet samarbeid om kommunenes oppgaver etter plan og bygningsloven
- Kritiske forutsetninger som må hensyntas for utvidet samarbeid
- Erfaringer fra andre kommuner som samarbeider om oppgaver etter plan og bygningsloven

LØSNING

Grunnavtalen gir vesentlige føringer for hvilke prinsipper som skal legges til grunn for organisering ved etablering av samarbeidsordninger i Vestre Varanger. Innenfor disse rammene skal det gis tilrådninger til:

- Modell for organisering av samarbeidet
- Ressurs- og kompetansebehov, herunder forslag til bemanningsplan ved oppstart
- Finansiering med vekt på prinsipper/nøkkel for kostnadsfordeling
- Samarbeidsavtale etter kommuneloven inkl. utkast til felles saksframlegg til kommunestyrene
- Aktuelle utviklingstiltak og muligheter for utvidet samarbeid med utgangspunkt i et felles plankontor i Vestre Varanger

Det vises prosessplan i eget dokument for nærmere oversikt over fordeling av oppgaver og ansvar mellom styringsgruppen, Tana kommune som oppdragsgiver, arbeidsgruppen og NIVI Analyse som ekstern utreder. I prosessplanen antydes en videre oppfølging med felles saksframlegg for behandling i kommunestyrene inkl. utkast til samarbeidsavtale. Sluttrapporten fra prosjektet vil vedlegges saksframlegget til kommunestyrene.

I vedtatt prosessplan er det lagt til grunn at NIVI har et selvstendig ansvar for faglig tilrådning i sluttrapporten, med bakgrunn i prosessen som skal gjennomføres blant de ansatte.

1.4 Gjennomføring av prosessen

Kommunedirektørene i Vestre Varanger godkjente prosessplanen i begynnelsen av januar 2023. Den konkrete gjennomføringen ble iverksatt i forkant av det første arbeidsgruppemøte som ble avholdt 31.januar 2023. Arbeidsgruppens medlemmer framgår av oversikten nedenfor.

- Virksomhetsleder og leder av Utviklingsavdelingen i Tana kommune, Frank Martin Ingilæ
- Oppmålingsingeniør Veselina Jakobsen, Tana kommune
- Virksomhetsleder næring, plan og teknisk Jørn Opdahl, Nesseby kommune
- Sektorleder MUNT (Miljø, Utvikling, Næring og Teknikk), Espen Nystad, Båtsfjord kommune
- Teknisk sjef Kjell Valter Sivertsen, Berlevåg kommune

Følgende andre fagpersoner har fulgt arbeidet og deltatt på noen av arbeidsgruppemøtene:

- Miljørådgiver Erlend Eide, Tana kommune
- Planlegger Leif Henrik Halvari
- Byggesaksbehandler Eirik Johansen

Leder for utviklingsavdelingen i Tana kommune, Frank Martin Ingilæ, har innehatt rollen som kontaktperson for prosjektleder. Oppgavene har bestått i å formidle innkallinger og dokumenter til planlagte møter, inkl. administrere felles teamsområde og planlegge dagsorden for møtene i arbeidsgruppen.

Møtene i arbeidsgruppen har vært tilrettelagt og ledet av prosjektleder i NIVI. Det er gjennomført fem møter i arbeidsgruppen, det første 31.januar, det siste 21.april. I møtene har arbeidsgruppen drøftet relevante problemstillinger opp mot mandatet, gjort beslutninger om oppgaver og eventuell annen oppfølging mellom møtene. Det har også vært oppfordret til å involvere andre ansatte i egen hjemkommune. Arbeidsgruppen har med noen få unntak vært fulltallig på alle møtene og det har vært gode og konstruktive faglige diskusjoner i alle faser av arbeidet.

Ansatte og tillitsvalgte, i hovedsak fra Tana kommune, har deltatt aktivt i prosessen. Fra disse er det mottatt følgende skriftlige innspill underveis i arbeidet:

- Innspill til arbeidsgruppa Interkommunalt plankontor fra tillitsvalgt til møtet 21.02.2023.
- Innspill fra tillitsvalgt i Tana til møtet 7.mars 2023
- Innspill fra utviklingsavdelingen i Tana kommune datert 22.mars 2023

Aktuelle spørsmål som er reist av de ansatte og tillitsvalgte er drøftet nærmere av arbeidsgruppen. Det vises til kap.5 for en nærmere vurdering av viktige problemstillinger, med vekt på nødvendige avklaringer før oppstart av det formaliserte samarbeidet.

1.5 Bidrag fra eksterne innledere

Møtene i arbeidsgruppen har hatt karakter av fagseminarer med vekt på eksterne innspill og vurderinger. Eksterne innledere har bidratt til arbeidsmøtene med faglige innlegg innenfor følgende områder:

- Kartverket i Troms og Finnmark v/fylkeskartsjef Steinar Vaadal og konsulent Markus Torstad om kommunenes oppfølging av pålagte oppgaver etter plan- og bygningsloven, matrikkelloven mv., status i de aktuelle kommunene i Vestre Varanger, krav og forventninger, behov for samarbeid mellom kommunene og evt. andre tema, innspill 31.1.2023.

- Norkart v/Kjartan Greiff Selnes om status for kommunenes bruk av systemer/tjenester fra Norkart, digitalisering innen kart, plan, geodata, byggesak, kommunalteknikk, hva må til for at kommunene gjøre for å utnytte løsningene på god måte, endringer på gang, vurdering av fremtidsutsikter, innspill 21.2.2023.
- Distriktssenteret v/seniorrådgiver Torbjørn Wekre og rådgiver Mari Johansen Aune om faktorer for å lykkes med et varig og forpliktende interkommunalt samarbeid om samfunnsutvikling, innspill 21.2.2023.
- Orientering om Interkommunalt plankontor (IKP) i Midt-Troms, ved daglig leder Marit Vorren, innspill 7.3.2023.
- Orientering om IT-samarbeidet i Vestre Varanger ved rådgiver Sten Olsen, innspill 21.2.2023.
- NIVI Analyse, orientering om juridiske tilknytningsformer for interkommunalt samarbeid, innspill 7.3.2023.
- NIVI Analyse, orientering om bygdevekstavgift i Vestre Varanger, innspill 31.1.2023

Presentasjonene fra disse er gjort tilgjengelig i teams-kanalen for interkommunalt plankontor i Vestre Varanger. I kanalen er det også lagt ut sakslister, møtetreferater og andre relevante dokumenter.

1.6 Rapportering

Foreliggende sluttrapport er distribuert til kommunene og lagt ut på NIVIs hjemmeside www.nivianalyse.no. Foredrag fra eksterne foredragsholdere er distribuert til arbeidsgruppens medlemmer og er tilgjengelig i Tana kommune.

2 Generelt om plansystemet

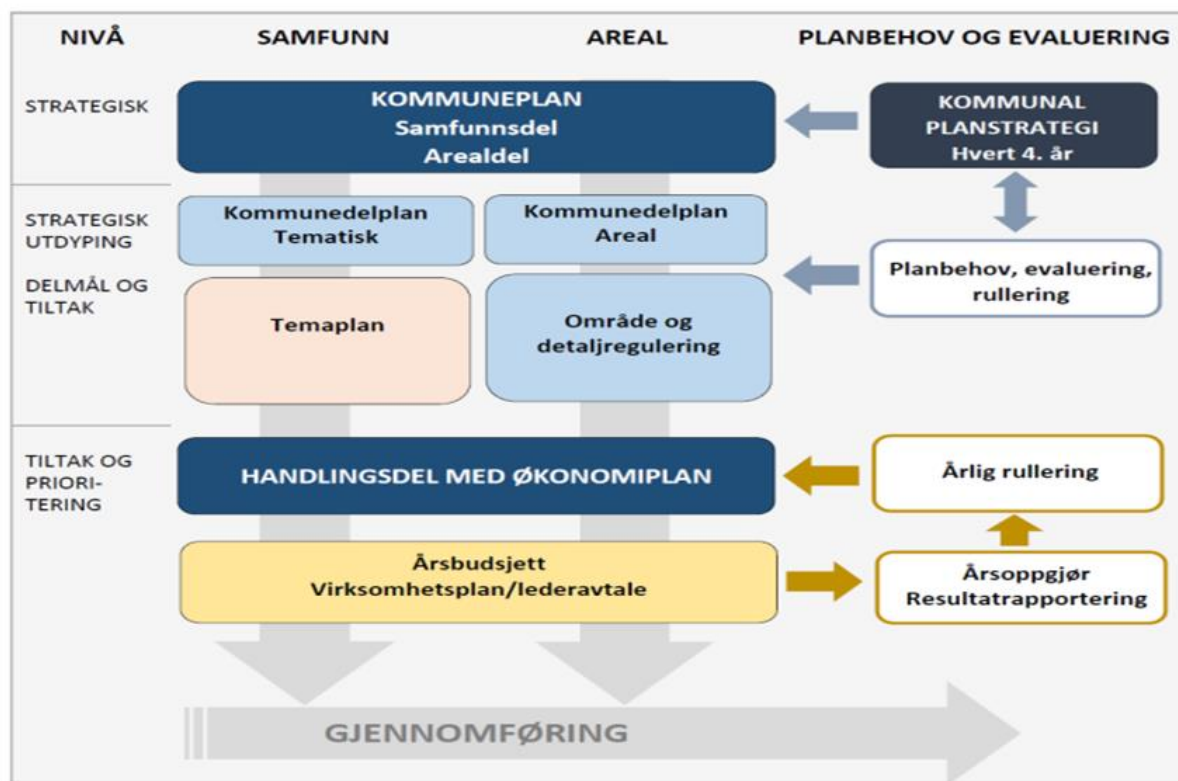
2.1 Det kommunale plansystemet

Det kommunale plansystemet er et lovpålagt styringsverktøy for kommunene som skal virke sammen med valgperiodene. Det nye kommunestyret skal gjennom bestemmelsen om kommunal planstrategi i plan og bygningslovens § 10-1 drøfte og prioritere planoppgaver på overordnet nivå i kommunestyreperioden. Etter loven skal planstrategien vedtas av kommunestyret senest ett år etter at det nye kommunestyret er konstituert.

Formålsparagrafene i plan- og bygningsloven og kommuneloven løfter fram krav om bærekraftig utvikling, for samfunnet, den enkelte og fremtidige generasjoner. Også folkehelseloven gir sterke føringer for de kommunale planarbeidet.

2.2 Kommuneplanen

Planverket i kommunene skal legge til rette for en samfunnsutvikling som fremmer god folkehelse og utjevner sosiale helseforskjeller. Nasjonale føringer gitt gjennom lovverk og andre styringsdokumenter, krever at kommunene på en systematisk og strukturert måte gjennomfører en samordnet planlegging av omfattende sammenhenger og komplekse forhold. Innbyggere og andre aktuelle aktører skal gis reelle muligheter for påvirkning og medbestemmelse i utviklingen av kommunale planer. Nedenfor følger en grafisk fremstilling av sammenhenger i det kommunale plansystemet.

Figur 1.2 Hovedtrekk i det kommunale plansystemet. Kilde: KDD m.fl.

Plan og bygningsloven har en plandel og en byggesaksdel. I plandelen gis regler om de ulike planene, hvordan disse skal behandles og hvilke virkninger de har for nåtidig og fremtidig utnyttelse. Gjennom loven legges det opp til systematisk og stegvis utvikling eller rullering av kommuneplanen, herunder planstrategi, planprogram, samfunnsdel, arealdel og handlingsdel. Kommunestyret skal i begynnelsen av ny periode dvs. hvert 4.år vedta planstrategi og der avgjøre revisjon av kommuneplan eller ikke. Denne rulleringen betegnes som fireårs-hjulet.

De ulike plandokumentene utgjør en sammenheng og helhet som peker mot gjennomføring. Handlingsprogram koblet opp mot økonomiplan tydeliggjør sammenhengene mellom langsiktig strategiske planer og handlingsorienterte planer som rulleres årlig sammen med økonomiplanen og årsbudsjettet. Denne rulleringen betegnes som årshjulet. Planene skal være realistiske og gjennomførbare også med hensyn til økonomiske og andre ressursmessige forutsetninger.

2.3 Temaplaner

Et statlig lovkrav gjennom sivilbeskyttelseslovens § 14 pålegger kommunene å gjennomføre og dokumentere at overordnet og helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse er oppdatert i takt med revisjon av kommunalt planverk.

På nivået under kommuneplanen er det nasjonale forventninger om planverk innenfor flere sentrale samfunnsområder. Det gjelder blant annet:

- Verdiskapning og næringsutvikling
- Arealdisponeringer sentrum-/bygdeutvikling
- Samferdsel og infrastruktur, (havn, veier, VAR mv)
- Klima- og energi
- Helse, livskvalitet og oppvekstmiljø
- Natur, kulturmiljø og landskap

Innenfor disse områdene finnes flere eksempler på statlige pålegg om fag og temaplaner. Det gjelder bl.a. krav om overordnet kommunal beredskapsplan, smittevernplan, folkehelseplan og forebyggende plan for barn og unge. Innenfor andre samfunnsområder legger staten opp til at ulike tilskuddsordninger skal være forankret i ulike tema- og sektorplaner, f.eks. kommunale planer innenfor idrett, kultur og friluftsliv. Over tid har det vært en trend i retning av at ekstern finansiering forutsetter forankring i lokale planer og strategier.

2.4 Bygge- og delesaker

Det er nær sammenheng mellom plan og byggesak. Av formålsparagrafen til plan- og bygningsloven fremgår det at hensikten med byggesaksreglene er å sikre at tiltak blir i samsvar med lov, forskrift og planvedtak. I kommentarene utgitt av KDD (2022) påpekes det på at byggesaksreglenes funksjon er ment å være et virkemiddel for å sikre gjennomføringen av vedtatte planer og at utbyggingstiltak gjennomføres i tråd med vedtatte planer. Et viktig formål med lovens plansystem er å legge til rette for verdiskaping og sikre at private interesser gis anledning til å utfolde seg innenfor rammer som er trukket opp av folkevalgte organer. Byggesaksdelen inneholder regler om hvordan byggesaker skal behandles, når det foreligger søknadsplikt, om tiltak som skal gjennomføres forutsetter foretak med ansvarsrett, hvilke krav som stilles til søknaden, kommunens tilsynsplikt mv.

2.5 Geodata

Kommunene er etter lov om eiendomsregistrering (matrikkeloven) tillagt matrikkelmyndighet. I denne myndigheten inngår ansvar for oppmålingsforretninger, registrering av opplysninger om eiendommer, bygninger og adresser i matrikkelen. For landmålere er det forskriftsfestet en autorisasjonsordning med krav om bachelor- eller mastergrad godkjent av Statens kartverk (matrikkelforskriftens kap.14 a). Matrikkelfører skal ha gjennomført kurs i matrikkelføring i regi av Kartverket (matrikkelforskriftens §5).

Kommunene er viktige produsenter og forvaltere av offentlig geografisk informasjon, som kartdata og eiendomsdata (geodata). Mange kommuner har en egen geodataavdeling eller etablert interkommunalt samarbeid med ansvar for oppmåling og kartløsninger, inkludert ansvar for kommunens planoversikt og digitalt planregister. Alle fylker og kommuner deltar i samarbeid om geodata som del av det nasjonale samarbeidet innenfor Norge digitalt.

2.6 Ressurser og kompetanse

For å følge opp plansystemet kreves tilstrekkelige ressurser, bl.a. personell med riktig kompetanse. I lovkommentarer fra KMD til plandelen i plan- og bygningsloven² uttrykkes følgende:

Kommunestyret har ansvaret for at kommunen har tilgang til nødvendig planfagligkompetanse. Dette er i samsvar med de generelle forutsetninger om at kommunene er ansvarlig for å ansette nødvendig og tilstrekkelig personell med relevant kompetanse for å løse sine planoppgaver. For mange mindre kommuner vil det kunne være vanskelig å ha full planfaglig kompetanse blant kommunens ansatte. Det kan være hensiktsmessig at flere kommuner går sammen om å drive felles plankontor eller lignende. Alternativt må kommunen skaffe seg planfaglig kompetanse utenfra.

I statsbudsjettet for 2023³ framheves behov for forsterket samarbeid om planoppgaver:

Regjeringa oppmodar kommunane til samarbeid gjennom interkommunale plankontor og andre former for interkommunalt plansamarbeid for å styrkje kapasiteten og kompetansen til å drive samfunnsutvikling.

Status for kommunenes plansystemer inkl. kompetanse og kapasitet til aktiv areal- og samfunnsplanlegging er utførlig beskrevet av generalistkommuneutvalget som nylig avga sin innstilling⁴. Utvalget mener det er spesielt viktig at staten har et særskilt fokus på de mest perifere og sårbare kommunene i nord. Utvalget konkluderer med at kommunen som plan- og samfunnsutvikler har lavest grad av gjennomsnittlig lovoppfyllelse med 64 prosent, med store forskjeller mellom kommunene. Kommunene i Finnmark har de klart eldste kommuneplanene i hele landet, der samfunnsdelen i gjennomsnitt er 8,3 år og arealdelen i gjennomsnitt er 14,2 år. Utvalget anbefaler et forsterket samarbeid i faste konstellasjoner etter liknende prinsipper som ligger til grunn for kommunesamarbeidet i Vestre Varanger jr. grunnavtalen. Blant utvalgets anbefalinger om det interkommunale samarbeidet siteres følgende⁵:

² Uttrykt i 2008 og gjentatt i 2019

³ Prop. 1 S (2022–2023) fra Kommunal- og distriktsdepartementet

⁴ NOU 2023: Generalistkommunesystemet – likt ansvar ulike forutsetninger

⁵ Kap.14.4 Utvalgets anbefalinger s.235

2. Utvalget mener det bør føres en aktiv politikk for interkommunalt samarbeid.
 - Utvalget mener det er behov for mer veiledning knyttet til interkommunalt samarbeid.
 - Utvalget mener det er behov for mer omfattende og langsiktig interkommunalt samarbeid i faste konstellasjoner. Utvalget anbefaler at det innføres en samarbeidsmodell særlig tilpasset slikt samarbeid i kommuneloven.
 - Utvalget mener mange kommuner særlig bør samarbeide mer på planområdet. For eksempel gjennom etablering av interkommunale plankontor.
 - Utvalget mener det bør være forutsigbare tilgjengelige økonomiske virkemidler til å støtte utredning og oppstart av interkommunalt samarbeid, dersom formålet er å gi mer samlet og langsiktig interkommunalt samarbeid innenfor faste konstellasjoner.
 - Utvalget mener pålagt interkommunalt samarbeid kan være en løsning innenfor særlige områder, og da regulert i aktuelle særlover. Utvalget anbefaler ikke at det innføres en generell hjemmel til å pålegge samarbeid i kommuneloven. Utvalget mener imidlertid at pålegg om samarbeid kan være et mulig element i en særskilt oppfølgingsordning for kommuner med omfattende utfordringer.

Utvalget trekker også interessante konklusjoner om kommunenes forhold til fylkeskommunen på planområdet⁶.

7. Utvalget mener at veiledningsrollen til fylkeskommunen bør tydeliggjøres og det bør gis mer praktisk bistand til kommunene i deres planlegging, der kommunene mangler kapasitet og kompetanse.
8. Utvalget mener at hovedansvaret for tilretteleggende samfunnsutvikling og arealplanlegging skal ligge hos kommunene. Fylkeskommunenes regionale planer bør i større grad bygge på kommunale planer.

⁶ Kap.14.4 Utvalgets anbefalinger s.236

3 Dagens planstatus og organisering

En viktig oppgave i utredningsprosessen er å beskrive status og hovedutfordringer ved dagens organisering og arbeidsform.

Dette kapitlet viser resultater fra gjennomført kartlegging av status for hver enkelt kommune pr. første kvartal 2023. Kartleggingen er gjort i forhold til kommuneplanarbeidet, bygge- og delsaksbehandling, oppmåling og matrikkel, personellressurser, digitale tjenester, innkjøp av eksterne ressurser mv.

Informasjonen er innhentet gjennom egenrapportering fra kommunene, kommunenes hjemmesider, Kostra-statistikker, planregister mv.

3.1 Kommuneplanen

Av tabellen nedenfor framgår status for gjeldende kommuneplaner i Vestre Varanger.

Kommune	Planstrategi	HROS	Samfunnsdel	Arealdel	Handlingsdel
Berlevåg	2021	2010	2020	2000	Ikke vedtatt
Deatnu-Tana	2020	2015	2015	2002	Ikke vedtatt
Unjárga-Nesseby	2020	2016	2021	2011	Ikke vedtatt
Båtsfjord	2021	2017	2020	2003	Ikke vedtatt

Tabell 3.1 Vedtaksår for gjeldende kommuneplaner

Planstrategi

Det nye kommunestyret skal vedta kommunal planstrategi senest ett år etter at det er konstituert. Dette kravet framgår av plan- og bygningslovens § 10-1. i § 10-1 i plan- og bygningsloven. Gjennom dette dokumentet tar kommunestyret stilling til om kommuneplanen skal revideres eller ikke. Det tas også stilling til om det er andre viktige planoppgaver som skal prioriteres i valgperioden.

Av de ulike planstrategiene framgår kommunens planbehov og hvilke planoppgaver skal prioriteres i planperioden. De vedtatte planstrategiene synliggjør et relativt høyt ambisjonsnivå når det gjelder oppstart eller slutføring av planer for inneværende periode. I forhold til dette er kommunene på et tydelig etterskudd.

Alle de fire kommunene i Vestre Varanger har gjort vedtak om planstrategi i henhold til lovkravet.

Helhetlig risiko og sårbarhetsanalyse (HROS)

I sivilbeskyttelseslovens § 14 pålegges kommunene å utarbeide en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse. Risiko- og sårbarhetsanalysen skal revideres og oppdateres i takt med revisjon av kommunen planverk.

Båtsfjord kommune behandlet HROS sist i 2017. Det er enda lenger siden de øvrige kommunene i Vestre Varanger gjorde det samme. Gjennomgang av status viser at kommunene ikke har oppdaterte helhetlige risiko og sårbarhetsanalyser.

Kommuneplanens samfunnsdel

I samfunnsdelen fastsetter kommunestyret de langsiktige utviklingsmålene for kommunen. Samfunnsdelen danner grunnlaget for kommunens øvrige planer. I langsiktig arealstrategi beskriver kommunens viktige prinsipper som skal ligge til grunn for beslutninger om arealdisponering.

Båtsfjord, Berlevåg og Nesseby kommune har relativt nye og oppdaterte samfunnsplaner med tidshorisonter på 10-12 år. Gjennomgang av status viser at nåværende planverk avløste forholdsvis gamle samfunnsplaner. Disse planene har ikke vært rullert eller fornyet i løpet av foregående valgperioder.

Nåværende samfunnsplan for Tana kommune er fra 2012 med tidshorisont til 2023. Kommunen har vedtatt rullering i 2023.

Kommuneplanens arealdel

Arealdelen skal vise hvordan kommunen ønsker å disponere arealene i kommunen til ulike formål og med det bidra til å realisere målene i samfunnsdelen. Arealdelen er juridisk bindende.

De nåværende arealplaner er 10 - 20 år gamle. I henhold til egne planstrategier uttalt målsetting om at Berlevåg, Tana og Båtsfjord skal i samarbeid med hverandre utvikle nye arealplaner i innværende planperiode. Arbeidet med dette er ennå ikke startet opp, av den grunn antas å ikke være realistisk. Også Nesseby kommune hadde et mål om å rullere sin arealplan i innværende periode, men har utsatt dette til neste valgperiode.

Alle kommunene har innarbeidet arealstrategier i sine samfunnsplaner.

Kommuneplanens handlingsdel

Kommuneplanen skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges. Handlingsdelen anbefales koblet sammen med økonomiplanen. Det er viktig at de strategiske valgene og satsingsområdene i samfunnsdelen synliggjøres i et dokumentert handlingsprogram. Et handlingsprogram koblet sammen med økonomiplanen skal vise om hvordan prioriteringer i samfunnsdelen følges opp.

I 2020 og 2021 vedtok kommunene Berlevåg, Nesseby og Båtsfjord ny samfunnsdel til kommuneplanen. Tana kommune vedtok handlingsdel i 2015 med tidshorisont på 4 år.

Av KOSTRA (statistikk 12594) framkommer det at kommunene ikke har vedtatt handlingsdel til kommuneplanen eller koblet handlingsdel sammen med økonomiplanene. Økonomiplan-dokumenter til Berlevåg, Nesseby og Båtsfjord viser at kommunene knytter oppfølging av strategier og satsningsområder fra samfunnsplanen inn i økonomiplanen. Årsaken til misforholdet er ikke klarlagt.

Kommunedelplaner

Gitt at kommunenes rapportering til KOSTRA er riktig, er forekomsten av kommunedelplaner, tematiske og arealmessige, svært liten. I enkelte år er det ikke registrert noen slike planer jf. tabellen nedenfor.

Kommune	Tematiske kommunedelplaner vedtatt i rapp.året					Kommunedelplaner for areal vedtatt i rapp.året				
	2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022
Berlevåg	.	.	1	1	0	.	.	0	1	0
Deatnu-Tana	.	.	0	.	2	.	.	0	.	1
Unjårga-Nesseby	.	.	0	0	0	.	.	1	0	0
Båtsfjord	.	.	1	0	0	.	.	0	0	0

Tabell 3.2 Omfang av kommunedelplaner. Kilde: Kostratabell 12594.

En gjennomgang av kommunenes dokumenter og oversikter, inklusive planstrategi, viser at kommunene over tid har vedtatt mange ulike fag- og temaplaner. Disse er ikke rapportert eller registrert som kommunedelplaner. Årsaken til dette kan være at kommunene ikke har sett det som hensiktsmessig å følge alle prosessreglene i plan og bygningsloven.

Kommunene i Vestre Varanger har samlet sett lagt opp til å revidere eller rullere mange av disse planene i inneværende planperiode. Dette vil ikke være realistisk bl.a. med hensyn til at man pr i dag ikke har startet opp prosessarbeid.

I forhold til kommunedelplaner for areal oppgir kommunene et langt lavere ambisjonsnivå. I samarbeid med fylkeskommunen er det igangsatt planprosesser for utvikling av ny kystsoneplan for Berlevåg, Tana og Båtsfjord. Også Gamvik kommune deltar i dette prosjektet. Det er et mål at kystsoneplanen skal være vedtatt innen 2024. Nesseby kommune er i et samarbeid med Vadsø og Sør-Varanger kommune om utvikling av ny kystsoneplan. Sør-Varanger kommune er vertskommune for prosjektet, men planprosessene koordineres av et konsultentselskap.

For øvrig har Tana kommune i gjeldende planstrategi vedtatt oppstart av 2 øvrige arealplaner i tillegg til kystsoneplanen

3.2 Reguleringsplaner

I perioden 2018 – 2021 har kommunene i regionen registrert kun 2 reguleringsplaner i KOSTRA. Sett opp mot de enkeltes planarkiv er det et betydelig misforhold.

Kommune	Status reguleringsplaner
Berlevåg	3 reguleringsplaner vedtatt i perioden 2018-2022. Det pågår pr i dag planprosess for én reguleringsplan. Kommunen har vedtatt 19 øvrige reguleringsplaner i perioden 1950-2015.
Deatnu-Tana	8 reguleringsplaner vedtatt 2018-2022. Pr i dag har kommunen 8 pågående planprosesser. Kommunen har 44 vedtatte planer i perioden 1970-2017.
Unjårga-Nesseby	1 reguleringsplan vedtatt 2020. Pr januar 2023 pågår revidering av én reguleringsplan. Kommunen har i perioden 1970-2017 vedtatt 26 reguleringsplaner.
Båtsfjord	3 planer vedtatt 2018-2022. Kommunen har for tiden ingen pågående planprosesser. Kommunen har 16 vedtatte planer i perioden 1970-2017.

Tabell 3.3 Status reguleringsplaner

3.3 Bygg- og delingssaker

Statusbeskrivelsen er basert på egenrapportering fra kommunene, kommunenes hjemmesider og statistikk fra SSB (tabell 12676,12597,13124, 13128,13021 mfl.). Kvaliteten på statistikkene er avhengig av rapporteringen fra kommunene. Prikker i tabellen viser tall ikke finnes eller ikke kan oppgis.

Kommunene Berlevåg, Nesseby og Båtsfjord har ikke egne fagressurser til oppfølging av saksbehandling og andre pålagte oppgaver i forhold til behandling av bygg- og delingssaker. Kommunene løser dette ved å kjøpe tjenester fra private konsulenter eller fra Tana kommune. Tjenesteleverandørene utreder saksforhold og gir innstilling til vedtak. På grunnlag av dette fattes enkeltvedtak av rett instans i disse kommunene eller at sak fremmes for politisk behandling.

Kommune	Antall byggesøknader behandlet				
	2018	2019	2020	2021	2022
Berlevåg	30	14	28	21	22
Deatnu-Tana	66	59	63	68	58
Unjårga-Nesseby	6	15	.	.	.
Båtsfjord	67	38	.	80	38
Totalt antall byggesøknader	169	126	91	169	96
Totalt utførte tilsyn	0	0	0	0	0
Antall søknader innvilget med dispensasjon	22	13	9	35	.

Tabell 3.4 Oversikt over byggesaksbehandlingen

Antallet behandlede søknader varierer fra år til år. Det er et tydelig lavere antall saker i 2020 og 2022. En mulig forklaring på dette kan være mangelfull rapportering av statistikkopplysninger fra Nesseby kommune. Det samlede antall byggesøknader som årlig behandles i regionen forutsetter tilgang til personellressurser med tilfredsstillende fagkompetanse.

Av tabellen ovenfor framgår det at kommunene i regionen ikke har gjennomført noen aktiviteter for tilsyn i byggesaker. Ut fra gjennomgang KOSTRA i perioden 2018 – 2022 indikerer at kommunene ikke gjennomfører noen andre former for ulovlighetsoppfølging.

Delingssaker

Det totale antallet delingssaker er få og varierer fra år til år. Også forekomsten av saker om eiendomsseksjonering er liten, saksantallet varierer fra 0 til 4 saker pr. år. Tana kommune er den kommunen som har flest saker pr år. Tabellen nedenfor gir oversikt over antall saker pr. år.

Kommune	2018	2019	2020	2021
Berlevåg	3	6	0	6
Deatnu-Tana	18	22	8	8
Unjárga-Nesseby	4	15	.	.
Båtsfjord	3	7	.	8
Totalt	28	49	8	22

Tabell 3.5 Mottatte søknader om opprettelse av grunneiendom (antall).
Kilde: KOSTRA tabell 12597.

3.4 Oppmåling, matrikkel og geodata

Oppmålingsforretning er klarlegging og beskrivelse av eiendomsgrenser og rettigheter til fast eiendom. Oppmålingsforretning er nødvendig før en ny eiendom kan etableres og registreres i matrikkelen. Klarlegging av eksisterende grenser og grensejusteringer mellom eiendommer krever også at det avholdes oppmålingsforretning.

Kommunene Berlevåg, Nesseby og Båtsfjord har ikke egne fagressurser til å selv å utføre oppmålingsforretninger. Kommunene løser dette ved å kjøpe tjenester fra private konsulenter eller fra Tana kommune.

Kommune	2018	2019	2020	2021	2022
Berlevåg	3	9	0	19	.
Deatnu-Tana	25	25	36	14	25
Unjárga-Nesseby	4	15	12	13	15
Båtsfjord	13	3	.	8	.
Totalt	45	52	48	54	40

Tabell 3.6 Antall rekvisisjoner mottatt av kommunen. Kilde: KOSTRA tabell 12596.

Av tabellen framgår er antallet rekvisisjoner pr år for den enkelte kommune og det samlede antallet saker pr år i Vestre Varanger. I vårt geografiske område med mørketid og vinter er sesongen i felt begrenset til de lysere årstidene. Flere enkeltsaker kan være tidkrevende, - gamle skylddelinger, manglende plangrunnlag osv. Nye og oppdaterte arealplaner vil i betydelig grad påvirke saksgangen på en positiv måte.

Matrikkel

Kommunen er lokal matrikkelmyndighet, og har under dette ansvaret for å utføre oppmålingsforretninger og føre matrikkelen i kommunen. Matrikkelen er Norges offisielle eiendomsregister. Registeret inneholder informasjon om eiendomsgrenser, areal, bygninger, boliger og adresser.

Båtsfjord og Nesseby kommune har ikke egne ressurser til å ivareta føring av matrikkel. Dette løses ved kjøp av tjenester fra andre instanser, private konsulenter, Tana kommune.

Geodata

Det er etablert samarbeid mellom kommunene Berlevåg, Båtsfjord, Gamvik, Nesseby og Tana for vedlikehold av de kommunale digitale planregistrene. Tana kommune er vertskommune i samarbeidet og forvalter plandatabasene for de øvrige kommunene. Kartverket støtter opp om dette samarbeidet gjennom ulike tiltak. Alle kommunene GEO synkroniserer også plandata. Kommunene har gjennom samarbeidet oppnådd et godt resultat.

3.5 Gebyrer, selvkost mv.

Kommunestyret selv kan gi forskrift om gebyr til kommunen for behandling av søknad om tillatelse, utferdigelse av kart og attester og for andre arbeid som det etter denne lov eller forskrift påhviler kommunen å utføre, herunder behandling av private planforslag.

Kommunen har etter plan- og bygningsloven § 33-1, hjemmel for å vedta et regulativ for gebyrer for å dekke kostnader for arbeidet med saksbehandling og godkjenning av søknader, utferdigelse av kart, private planforslag og øvrige oppgaver som kommunen etter pbl er pålagt å utføre. Begrunnelsen er at kommunen gjennom gebyrinntektene skal sikre det økonomiske grunnlaget som er nødvendig for å utføre sine lovpålagte plikter, saksbehandling, tilsyn og lovlighetsoppfølging mv, på en forsvarlig måte.

Kommunene i Vestre Varanger har årlig vedtatt gebyrregulativ i forbindelse med budsjettbehandlingen. Det forutsettes at saksbehandlingsgebyrene skal utgjør en vesentlig del av inntektsgrunnlaget i kommunens selvkostregnskap. Ifølge KOSTRA tabell 13013 har ikke kommunene i Vestre Varanger ført selvkostregnskap for bygge- delesaksbehandling, kart, oppmåling mv.

Nedenfor følger KOSTRA tabell som viser kommuneregnskapene for bygg- og delesaker, seksjonering samt kart og oppmåling. Tallene viser et potensial for å kunne øke gebyrinntektene. Inntektssiden vil ha betydning for å sikre grunnlaget riktig dimensjonering av tjenestene i Vestre Varanger.

Kommune	Sakstype	2018	2019	2020	2021	2022
Berlevåg	Bygge- og delesaker	137	464	247	274	.
	Kart og oppmåling	0	70	68	133	.
Deatnu-Tana	Bygge- og delesaker	1003	1338	.	679	777
	Kart og oppmåling	1073	1151	.	1038	1174
Unjárga-Nesseby	Bygge- og delesaker	867	833	884	909	.
	Kart og oppmåling	301	390	302	291	.
Båtsfjord	Bygge- og delesaker	524	596	785	1148	.
	Kart og oppmåling	227	252	171	178	.

Tabell 3.7 Brutto driftsutgifter (1000 kr) i kommuneregnskapene for bygg- og delesaker, seksjonering samt kart- og oppmåling. Kilde: KOSTRA tabell 12611.

Kommune	Sakstype	2018	2019	2020	2021	2022
Berlevåg	Bygge- og delesaker	98	200	165	16	.
	Kart og oppmåling	0	168	45	140	.
Deatnu-Tana	Bygge- og delesaker	1646	732	.	615	667
	Kart og oppmåling	877	686	.	396	655
Unjárga-Nesseby	Bygge- og delesaker	21	21	25	31	.
	Kart og oppmåling	22	374	105	111	.
Båtsfjord	Bygge- og delesaker	200	253	167	373	.
	Kart og oppmåling	186	72	109	306	.

Tabell 3.8 Brutto driftsinntekter (1000 kr) i kommuneregnskapene for bygg- og delesaker, seksjonering samt kart- og oppmåling. Kilde: KOSTRA tabell 12611.

3.6 Personellressurser

Opplysningene i tabellene nedenfor er basert på rapportering fra arbeidsgruppens medlemmer. Det er skilt mellom faktisk personellkapasitet som viser besatte stillinger pr. mars 2023 og vedtatt personellkapasitet som viser kapasitet gitt at alle stillinger er besatt. Faktisk personellkapasitet for alle fire kommunene er for tiden 4,4 årsverk. Planlagt personellkapasitet ligger på 7,0 årsverk. Det er ikke hentet ut regnskapstall fra KOSTRA /SSB.

Kommune	Innbyggere pr 1.1.2023	Areal km2	Årsverk 2023				
			Samfunnsplan	Arealplan	Byggesak	Kart, oppmåling og matrikkel	Sum
Deatnu-Tana	2804	4052	0,75	0,75	1,0	1,0	3,5
Unjárga-Nesseby	864	1437	0,1	0,1	0,2	Tana	0,4
Berlevåg	908	1122	0,25* ikke besatt	0,25* ikke besatt	Tana	0,25 Matrikkel Kart (GIS) Tana Oppmåling fra private	0,25
Båtsfjord	2117	1435	0,25* ikke besatt	0,25* ikke besatt	1,0 ikke besatt	0,25 Matrikkel Kart (GIS) Tana Oppmåling fra private	0,25
Sum Vestre Varanger	6693	8046	0,85	0,85	1,2	1,5	4,4

* 100% stilling som arealplanlegger og samfunnsplanlegger for Berlevåg og Båtsfjord

Tabell 3.9 Faktisk personellkapasitet i kommunenes planfunksjoner pr 06.03.2023. Årsverk. Kilde: Opplysninger fra kommunene.

Kommune	Innbyggere pr 1.1.2023	Areal km2	Årsverk 2023				
			Samfunnsplan	Arealplan	Byggesak	Kart, oppmåling og matrikkel	Sum
Deatnu-Tana	2804	4052	0,75	0,75	1,0	1,0	3,5
Unjárga-Nesseby	864	1437	0,25**	0,25**	0,25**	0,25**	1,0
Berlevåg	908	1122	0,25*	0,25*	Tana	0,25 Matrikkel Kart (GIS) Tana Oppmåling fra private	0,75
Båtsfjord	2117	1435	0,25*	0,25*	1,0***	0,25 Matrikkel Kart (GIS) Tana Oppmåling fra private	1,75
Sum Vestre Varanger	6693	8046	1,5	1,5	2,25	1,75	7,0
* 100% stilling som arealplanlegger og samfunnsplanlegger for Berlevåg og Båtsfjord							
** 100% stilling for byggesak, plan og oppmåling i Nesseby skal lyses ut							
*** Stillingen som byggesaksbehandler i Båtsfjord er lyst ut som ny kombinert stilling for byggesak og ulovlighetsoppfølging							

Tabell 3.10 Vedtatt personellkapasitet i kommunenes planfunksjoner pr 06.03.2023. Årsverk. Kilde: Opplysninger fra kommunene.

Kartleggingen viser at det er samlet planlagt med relativt få ansatte og små stillingsbrøker innenfor plan- og byggesaksbehandling i de respektive kommunene. Over lange tidsperioder har mange stillinger vært ubesatte. Pr i dag er situasjonen for Berlevåg, Nesseby og Båtsfjord slik at man har mindre enn et halvt årsverk pr kommune for oppfølging av oppgaver etter plan- og bygningsloven og andre beslektede oppgaver. De samme ansatte, også i Tana, tidvis må prioritere saksbehandling som ikke direkte hører inn under saksområdet.

For å kunne løse oppgavene innenfor de temaer som omfattes av mandatet for utredningsprosessen forutsetter kommunene kjøp av tjenester innenfor prosessledelse, saksbehandling mm.

3.7 Kommunenes kjøp av tjenester

Tabellene nedenfor er utarbeidet med utgangspunkt i KOSTRA tabell 12367, detaljerte regnskapstall driftsregnskapet for årene 2018-2021. Statistikkopplysninger fra 2022 er først tilgjengelig senere i år. Det foreligger utgiftstall til tjenestekjøp på følgende områder:

- 301 Plansaksbehandling,
- 302 Byggesaksbehandling og eierseksjonering,
- 303 Kart og oppmåling,

Varer og tjenester som inngår i egenproduksjon er varer og tjenester som en leverandør yter til kommunen eller fylkeskommunen, der varen/tjenesten er "deltjenester" som er nødvendig for at kommunen eller fylkeskommunen skal kunne levere et "sluttprodukt"

Tjenester som erstatter egen tjenesteproduksjon, er tjenester som en leverandør yter direkte til brukerne på vegne av kommunen eller fylkeskommunen.

Kommunene i 4 K-samarbeidet har kjøpt tjenester for over 3 mill. kr pr i de siste årene, jf. tabellene nedenfor. Kommunenes utgifter til kjøp av tjenester for plansaksbehandling kan ofte være høyere enn det som framkommer av tabellen nedenfor. Dette fordi mange planer knyttet til areal og annen fysisk infrastruktur finansieres over investeringsbudsjettet.

Om kommuner gjennom interkommunalt samarbeid oppnår å styrke kapasitet og kompetanse vil behovet for tjenestekjøp fra andre reduseres, men ikke falle helt bort.

Kostratabell 12367: 301 Plansaksbehandling	2018	2019	2020	2021
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal tjenesteproduksjon, totalt	1191	1123	559	455
Kjøp av tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon, totalt	922	1077	999	901
Kjøp av varer og tjenester totalt i Vestre Varanger	2113	2200	1558	1356
Kostratabell 12367: 302 Byggesaksbehandling, opprettelse og endring av eiendom og eierseksjonering	2018	2019	2020	2021
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal tjenesteproduksjon, totalt	514	650	677	643
Kjøp av tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon, totalt	56	209	203	242
Kjøp av varer og tjenester totalt i Vestre Varanger	570	859	880	885
Kostratabell 12367: 303 Kart og oppmåling	2018	2019	2020	2021
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal tjenesteproduksjon, totalt	819	877	651	607
Kjøp av tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon, totalt	154	296	338	292
Kjøp av varer og tjenester totalt i Vestre Varanger	973	1173	989	899

Tabell 3.11 Rapporterte kjøp av tjenester til planfunksjonene i Vestre Varanger 2018-2021. 1000 kr. Kilde: KOSTRA

3.8 IKT og digitalisering

Opplysningene i tabellen nedenfor er basert på opplysninger fra prosjektleder for IKT-samarbeidet i Vestre Varanger, tilbakemeldinger fra arbeidsgruppens medlemmer, tilgjengelige dokumenter mm.

Organisering av IKT-tjenesten
<i>Samarbeidsavtale:</i> I juni 2022 ble avtale om administrativt vertskommunesamarbeid etter kommunelovens § 20-2 for IT-tjenester vedtatt av kommunestyrene i Vestre Varanger. Virksomheten iverksettes formelt den 1.3.2023.
<i>Tjenesteavtale:</i> Ikke endelig utformet og dermed ikke vedtatt. Beskriver konkret innhold i tjenesten og forhold i tilknytning til dette, eks anskaffelser, harmonisering mv.
<i>Desentralisert organisering.:</i> Ansatte på hvert rådhus, ingen ansatte behøver å flytte til en annen kommune
<i>Administrasjonskommune:</i> Nesseby er valgt som administrasjonskommune for IT-samarbeidet. Daglig leder, (virksomhetsleder) for samarbeidet er lokalisert til Nesseby. Administrasjonskommunen ivaretar de administrative støttfunksjonene.

<p><i>Personellressurser:</i> Utenom daglig leder har samarbeidet 8 årverk fordelt på de ulike rådhusene, - Nesseby 1,5 årsverk, Berlevåg 1 årsverk, Båtsfjord 1,5 årsverk og Tana 3,5 årsverk</p>
<p><i>Sak- /arkiv:</i> Tana, Båtsfjord og Nesseby benytter Elements. Elements har modul for E-byggesak. Tana kommune som eneste kommune har tatt i bruk modulen. Berlevåg benytter Public 360. Det foreligger pr i dag ingen konkrete avtaler om samordning, harmonisering mv.</p>
<p><i>Økonomiplan / handlingsprogram;</i> Alle de fire kommunene i 4 K-samarbeidet benytter seg av STRATSYS. Stratus har modul for oppfølging av strategi- og virksomhetsplaner, handlingsprogram for bl.a. kommuneplanens samfunnsdel, tematiske kommunedelplaner og andre overordnede planer.</p>
<p><i>Geodata:</i> Kommunene i Vestre Varanger benytter Norkarts løsninger for geografisk informasjon, kart og annen eiendomsinformasjon. Noen av kommunene abonnerer også på Norkarts løsninger for kommunalteknikk. Norkart drifter alle applikasjoner for kommunene, - dvs. infrastruktur, servere, sikkerhet mv.</p>

4 Erfaringer og forutsetninger

4.1 Erfaringer fra andre kommuner

Det er i liten grad etablert varig, løpende og formalisert samarbeid om mellom kommunene i Norge om kommuneplanen. I NIVI Rapport 2021:2 Regionalt plankontor i Midt-Finnmark, er det gitt en oversikt over interkommunalt plansamarbeid med vekt på forekomst i de nordligste fylkene og interessante eksempler fra andre deler av landet. I beskrivelsene nedenfor følger en oppdatering av status i de mest interessante eksemplene med vekt på nyetableringer i Troms og Finnmark.

På oppdrag fra KMD utarbeidet NIBR i 2015 en rapport «Interkommunal planlegging, muligheter og utfordringer». Av rapporten fremkommer det at mange kommuner ser flere ulemper enn fordeler ved å inngå et forpliktende interkommunalt plansamarbeid. Det skyldes særlig følgende:

- Det er lang tradisjon for at kommuner utarbeider planer på egenhånd og i minst mulig grad «blander» seg bort i hva andre kommuner gjør
- Lokalpolitikere ser på plan som et felt til å fremme lokal politikk. Derfor er politikere sjelden interessert i et samarbeid med nabokommuner.
- Lokaliseringsspørsmål har stoppet mange forsøk på interkommunalt plansamarbeid dvs. strid om lokalisering av plankontoret og ulike lokale prioriteringer i utbyggingssaker som f.eks. plassering av hyttefelt.

Det finnes noen få eksempler på formaliserte og forpliktene interkommunale plansamarbeid som har bestått over lang tid og fortsatt er i drift. Disse samarbeidstiltakene er mellom distriktskommuner og de er godt forankret i folkevalgte organer og i administrativ ledelse.

I de siste årene er det økende interesse ute i distriktene for å undersøke mulighetene for interkommunalt samarbeid om kommunal planlegging og byggesaksforvaltning. Denne interessen har gjerne sitt utspring i distriktskommunenes behov for å styrke kapasitet og kompetanse for å kunne møte nye og skjerpede krav til kommunal planlegging, byggesaksbehandling, oppmåling mv. Også kommunenes forholdsvis nye erfaringer knyttet til bruk av ny teknologi gjør bidrar til å styrke denne interessen. Bruk av digitale løsninger gir muligheter for bedre kommunikasjon og desentralisert organisering, behovet for å sitte i fysisk kontorfellesskap er ikke lenger like påtrengende.

4.2 Tynset og Alvdal

Kommunen hører til i Fjellregionen, Østerdalen. Tynset har ca. 5500 innbyggere mens tallet i Alvdal er ca. 2400. Det er omkrig 2 mil mellom kommunesentrene. Samarbeidet mellom de to kommunen har vedvart i snart 20 år og er organisert som et vertskommunesamarbeid etter § 28-1B i gammel kommunelov. Tynset er vertskommune og har arbeidsgiveransvaret for alle ansatte i samarbeidet. Alvdal har ingen egne ansatte med planfaglig kompetanse.

Samarbeidet med for tiden 11 årsverk har ansvaret for plan, bygge sak og geodata. Kostnader i forbindelse med planarbeidet fordeles etter timeregnskap på de ulike prosjekter, eks føres det oversikt over medgått timeverk knyttet til en kommunedelplan i Tynset, osv.

Gjennom samarbeidet får kommunene dekket sine behov for saksbehandling og øvrige forpliktelser innen byggesak, geodata og kommuneplanen. De overordnede målene for tjenesten er å styrke kommunens rolle og funksjon som samfunnsplanlegger. Samarbeidet skal også ha søkelys på planprosesser som styrker lokaldemokratiet, legger til rette for politisk styring og sikrer en god og tydelig kommunikasjon med befolkning og brukere. Samarbeidet

bidrar til en mer sterkere organisasjonsenhet som gir bedre muligheter for å oppfylle forpliktelsene og levere på vedtatte målsettinger. Behovet for å god kommunikasjon og samhandling mellom de ulike administrative og politiske nivåene er løpende til stede. Samarbeidet har vedvart over svært lang tid og selv om man til ulike tider opplever samarbeidsutfordringer er det ikke noe som tyder på at samarbeidet skulle opphøre.

4.3 Nissedal og Kviteseid

Begge kommunene ligger i regionen Øvre Telemark. Kviteseid kommune har ca. 2400 innbyggere og Nissedal har i overkant av 1400 innbyggere. Reiseavstanden mellom kommunesentrene er 53 km.

Kommunene inngikk i 2005 avtale om interkommunalt samarbeid på flere områder, - bl.a. innenfor plan, byggesak og oppmåling. Samarbeidsavtalen har et eget punkt som forklarer at kostnadsfordelingen kommunene imellom skal skje med utgangspunkt i netto driftsutgifter. Samarbeidsavtalen skal i nær framtid tilpasses ny lovgivning.

For 2023 er samarbeidet budsjettert med 5,15 årsverk fordelt på seks stillinger, dette har vært stabilt over lang tid. Kommunene fordeler nettokostnaden etter folketall. For selvkostområdene legges det opp til 100 prosent dekningsgrad og at tjenestene skal være selvfinansierte. Samarbeidet mellom kommunene er godt og vil ifølge kommunedirektør i Nissedal fortsette i tiden som kommer.

4.4 Plankontoret i Trøndelag Sør

Plankontoret i Trøndelag Sør er et interkommunalt samarbeid som ble etablert i 1978. Samarbeidet ble organisert etter gammel kommunelovs §27. Kommunene Oppdal, Rennebu, Rindal, Holtålen og Midtre Gauldal har vært deltakere i samarbeidet fra starten av. Plankontoret er lokalisert i Rennebu kommune, den samme kommunen har arbeidsgiveransvar som er begrenset til å levere administrative tjenester til Plankontoret, lønn, regnskapsføring mv. Det er styret som har det hele og fulle personalansvar for daglig leder. På vegne av styret utøver daglig leder personalansvaret for de øvrige ansatte. Av vedtektene til Plankontoret fremkommer det at enheten ikke er eget rettssubjekt.

Virksomheten ved Plankontoret finansieres gjennom at eierkommunene kjøper tjenester av kontoret, eksempelvis lager Plankontoret en arealplan for en av eierkommunene, og betaler for tjenesten. Enkeltkommunens antatte behov budsjetteres inn i kommende årsbudsjett. De samarbeidende kommuner stiller kvartalsvis til rådighet a konto beløp i henhold til vedtatt budsjett i hver deltakerkommune. Beløpet overføres til Rennebu kommune. Kostnader ved tjenester levert til hver deltakerkommune avregnes ved årets slutt etter medgåtte ressurser.

Plankontoret er nå i slutfasen av prosess for å tilpasse seg den nye kommunelovens bestemmelser som regulerer interkommunalt samarbeid. Man har valgt å organisere samarbeidet som et kommunalt oppgavefelleskap i henhold til kommunelovens kap.19. I forbindelse med endringene legges det opp til å utvide samarbeidet med ytterlig to kommuner, Meråker og Tydal.

Plankontoret har som formål å utvikle og utføre tjenester knyttet til planarbeid og andre tjenester som naturlig faller sammen med dette. Det er for tiden 7 ansatte i 100 prosent stillinger ved kontoret.

4.5 Interkommunalt plankontor - Midt Troms

Dette samarbeidet ble etablert i 2022 som et administrativt vertskommunesamarbeid, jf. kommunelovens §20-2. Målselv kommune er vertskommune for samarbeidet har

arbeidsgiveransvaret for alle ansatte i samarbeidet. Kontoret er lokalisert til Skogbrukets hus på Bardufoss og deler dermed adresse med kommunens fagressurser på skog og ansatte hos statsforvalteren som har beslektede arbeidsoppgaver.

Samarbeidet skal være dimensjonert med 4 årsverk, inklusive leder. I forbindelse med etableringen har man opplevd betydelige rekrutteringsutfordringer bl.a.. i form av manglende kvalifiserte søkere. Pr i dag mangler man fortsatt et årsverk

Formålet er å støtte opp under og bidra til at kommunene ivaretar helhetlig utvikling av lokalsamfunnet og gode levevilkår for innbyggerne. Dette skal gjøres ved å ivareta lovpålagte oppgaver innen langsiktig arealbruk og utbyggingsmønster, utbygging av infrastruktur, steds- og sentrumsutvikling, næring, miljø, klima og folkehelse i videste forstand. Planstrategi og kommuneplanens samfunns- og arealdel skal ha hovedprioritet i samarbeidet. Plankontoret kan ha prosess-/prosjektledelse ved fagrelaterte planer.

Planverket til hver kommune utarbeides etter bestillingsmodell. Bestillingene danner grunnlaget for kommende års prioriteringer og er knyttet til det enkelte kommunes budsjettarbeid. Det er lagt opp til at driften av samarbeidet skal i all hovedsak skje ved at den enkelte deltakerkommune betaler for utarbeidelse av egne planer.

4.6 Plansamarbeidet i Nord-Troms.

Nord-Troms plan og eiendom er organisert som et kommunalt oppgavefelleskap etter kommunelovens kap. 19. Avtalen ble inngått i 2022 og samarbeidet er planlagt iverksatt våren 2023. Utfordringene har i betydelig grad sinket iverksettelsen av det vedtatte samarbeidet.

Oppgavefelleskapet skal ivareta kommunenes behov for samarbeid om tjenester innenfor følgende områder:

- Plandelen i plan- og bygningsloven
- Prosessledelse i tematiske kommunedelplaner bla. klima, miljø, natur, samfunnssikkerhet og beredskap
- Digitalisering og kvalitetsheving av geodataforvaltning, kartarbeid og tjenesteutvikling
- Utviklingsprosjekter og samarbeid med fagmyndigheter som Kartverket, Statsforvalter, med flere

Samarbeidet bemannes med 5 årsverk fordelt med 3 årsverk ansatt i oppgavefelleskapet og 50 prosent lokal planressurs i hver deltakerkommune, tilsvarende 2 årsverk. Nordreisa kommune har det administrative ansvaret for samarbeidet og dermed arbeidsgiveransvaret for de 3 ansatte i oppgavefelleskapet.

Samarbeidet finansieres av samarbeidskommunene med like andeler hver. I tillegg gis det tilskudd fra statsforvalter i de første driftsårene. Grunnressursen på 50 prosent stilling finansieres av den enkelte deltakerkommune.

4.7 Regionalt plankontor i Midt-Finnmark

Oppgavefelleskapet Midt-Finnmark plan, bygg og eiendom er organisert som et kommunalt oppgavefelleskap i samsvar med kommunelovens kap. 19. Samarbeidet består av Kommunene Gamvik, Lebesby, Nordkapp og Porsanger som vertskommune. Samarbeidsavtalen ble vedtatt i 2022 med iverksettelse fra våren 2023.

Pr i dag er ansettelse av daglig leder avklart, de øvrige funksjonene i samarbeidet er ennå ikke besatt noe som er utfordrende for igangsettelsen av samarbeidet.

Deltakerkommunene forutsetter et langsiktig samarbeid som skal ivareta kommunenes behov for tjenester innenfor følgende fagområder:

- Plandelen i plan- og bygningsloven
- Planstrategi, kommuneplanens samfunns- og arealdel
- Prosessledelse i tematiske kommunedelplaner innenfor klima, miljø, samfunnssikkerhet og beredskap andre relevante fag- og sektorområder
- Geodataforvaltning
- Byggesaksdelen i plan- og bygningsloven og eierseksjoneringsloven
- Eventuelle andre beslektede oppgaver, jf. samarbeidsavtalen

4.8 Forutsetninger for et vellykket samarbeid

Kommunene i Vestre Varanger har tidligere (2021) vedtatt overordnet samarbeidsavtale om tjenesteproduksjon og tjenesteutvikling. Bakgrunn for samarbeidsavtalen er voksende oppgavemengde og økende sårbarhet som generalistkommuner. Samarbeidsavtalen peker på et forpliktende samarbeid som virkemiddel for fortsatt å gi likeverdige tjenester og sikre innbyggernes rettsikkerhet. Underveis i utredningsprosessen for plansamarbeidet har forutsetninger for vellykket samarbeide vært drøftet.

Avtalen viser tydelig at samarbeidskommune vil oppnå stordriftsfordeler i bl.a. forhold til tilgjengelige ressurser, bredde- og dybdekompetanse. Imidlertid kan et interkommunalt samarbeid ha noen uheldige sider ved seg, bl.a. knyttet til det løpende samarbeidet, styring og ledelse, administrativt og politisk eierskap, håndtering av ulikheter mv. Gjennom flere punkt i samarbeidsavtalen legges det opp til å redusere slike eventuelle ulemper, jf. avtalens pkt.5. prinsipper for samarbeid.

Som viktige erfaringer fra Vestre Varanger samarbeidet kan det pekes på følgende utfordringer:

- Prosjektgruppen for 4K har hatt begrenset oppfølgingskapasitet. Kommunedirektørene har ikke hatt støtte i en fast sekretærressurs som er vanlig ved utvikling av formalisert samarbeid om tunge produksjonsoppgaver og strategisk viktige oppgaver.
- Den løpende politiske oppfølgingen er viktig, både gjennom fellesskapet i styringsgruppen og den politiske oppfølgingen i utpekte vertskommuner
- Blant de ansatte og tillitsvalgte har det vært uklarheter om personalpolitiske og andre forutsetninger for gjennomføring av vedtatte omstillinger, bl.a. knyttet til flytting av arbeidsgiveransvar, virksomhetsoverdragelse, behov for praktiske tilpasninger i IKT-systemer, nødvendige lokaler etc.
- Det er erfart at samordning og innkjøp av felles fagsystemer helst bør ligge i forkant av de nye interkommunale organisasjonene. Den felles IT-tjenesten må ha prioritet og sikres nødvendig kapasitet og kompetanse til aktiv planlegging og oppfølginga av de nye interkommunale tjenestene.
- Erfaringene tyder på at det er behov for å utvikle et mer praktisk orientert veiledningsmateriell med vekt på gjennomføring av selve omstillingsprosessene inkl. maler for nødvendige vedtak, avtaler og dialogprosesser.

Til et av arbeidsmøtene bidro Distriktssenteret med innledning basert på erfaringer fra 37 ulike prosjekter om interkommunale samarbeidstiltak. Med bakgrunn i disse erfaringene har Distriktssenteret identifisert 10 suksessfaktorer i regionale samarbeid. Noen av de viktigste faktorene som må være til stede er:

- Tillit, regionalt lederskap, forankring, enighet om felles utfordringer og lik målforståelse

Også i overordnet samarbeidsavtale for Vestre Varanger pkt. 5.6 er man opptatt av å få til et tillitsbasert samarbeid, noe som innebærer at ingen deltakerkommune skal styrke seg på bekostning av de øvrige. Gjennom avtalen forplikter kommunene seg til å finne fellesløsninger med hverandre, før det evt. inngås forpliktende avtaler med andre kommuner.

Det er flere faktorer av kritisk betydning som må tas hensyn til ved etablering av et interkommunalt samarbeid. For å skape klare og tydelige rammer for samarbeidet må en samarbeidsavtale bl.a. handle om følgende:

- Klargjøre hva ønskes oppnådd med ved et samarbeid, ambisjonsnivå og målsettinger må være kjent og akseptert.
- Avgrensning i forhold til hvilke oppgaver skal inngå i samarbeidet
- Hvordan samarbeidet skal organiseres, finansieres, bemannes, og styres.
- Utvikling av samarbeidsrelasjoner, kommunikasjonslinjer og samhandling kommunene imellom.
- Hvordan håndtere uenigheter og konflikter som måtte oppstå i samarbeidet.

Det er av kritisk betydning for et varig og velfungerende interkommunalt samarbeid at avtalen om samarbeid er godt forankret, kjent og akseptert i hver kommune. Det er må utvikles et felleskap som er preget av tillit og vilje til å få samarbeidet til å fungere. Et slik felleskap kan settes på strekk om det ikke er felles forståelse for at en velfungerende forpliktende samarbeid må bygges over tid. Ulike planbehov i kommunene ved oppstart av samarbeidet kan medføre misnøye i forhold til prioritering av lokalt behov.

Det må forventes at et større og kompetent fagmiljø ivaretar eksisterende og nye planleggingsoppgaver på en bedre måte enn dagens organisering. Merverdien er at politisk og administrativ ledelse i kommunene hver for seg eller som samlet region, får økt påvirkningskraft i ulike samfunnsrelaterte spørsmål, samtidig som innbyggerne i regionene får et bedre tjenestetilbud.

En annen viktig forutsetning for et vellykket og effektivt samarbeid er en felles digital plattform, herunder infrastruktur og programvare. Vestre Varanger nylig etablert et interkommunalt samarbeid innen IT. Samarbeidet er i en tidlig fase og man har derfor ikke høstet erfaringer som er relevant opp mot et plansamarbeid.

En felles digital plattform og like fag- og arkivsystemer vil skape bedre forutsetninger for interkommunalt samarbeid. At kommuner som samarbeider, har en felles digital driftsplattform/infrastruktur i bunn er en viktig forutsetning for vellykket samarbeid også på et langsiktig og strategisk nivå (Brandtzæg et al. 2019).

5 Organisering plansamarbeid i Vestre Varanger

En av oppgavene i utredningsprosessen er å gi forslag til en konkret organisering av interkommunalt plansamarbeid i Vestre Varanger. Temaene som har vært behandlet underveis i prosessen framkommer i egne avsnitt nedenfor.

5.1 Utfordringer og behov

Med bakgrunn i resultatene fra kartleggingen av status i kommunene framstår følgende hovedutfordringer:

- Kommunene makter ikke å holde det kommunale plansystemet oppdatert, jf. kommunenes egne planstrategidokumenter og gjennomført kartlegginger av status for nåværende oppgaveløsning
- Dagens dimensjonering gir ikke grunnlag for bærekraftige og attraktive fagmiljøer. Kommunene mangler personellressurser opp mot overordnet planlegging, byggesaksforvaltning, fradelingsaker, oppmåling og matrikkelføring. Dette gjelder spesielt Berlevåg, Nesseby og Båtsfjord kommune. Pr. i dag har disse kommunene ingen ansatte i de budsjetterte stillingene. Utfordringene med hensyn til å rekruttere personell inn i stillingene oppleves som vedvarende.
- Kommunene kjøper privat konsulentbistand i stort omfang for å være i stand utarbeide nye planer eller gjøre rulleringer av eksisterende plan. Det samme gjelder for behandling av bygge og delesaker, oppmåling, matrikkel og andre beslektede oppgaver. Enkeltvedtak i forvaltningssaker gjøres av virksomhetsledere for tekniske tjenester. De samme instansene skriver også saksfremlegg med innstilling til vedtak for politisk behandling.

Utfordringsbildet bygger på en grundig gjennomført kartlegging av status og har ved flere anledninger vært drøftet i løpet prosessen, bl.a. i møter med arbeidsgruppen. Det er bred enighet om at et interkommunalt samarbeid i Vestre Varanger skal innbefatte oppgaver knyttet kommuneplan, bygge- og delingssaker, tilsynsoppgaver, oppmålingsforretninger, matrikkel og kart. Med utgangspunkt i statusbeskrivelsene, antall selvstendige kommuner og kommunenes geografiske utstrekning anbefaler deltakerne i arbeidsgruppen at samarbeidet bemannes med 10 årsverk. Gjennomgang av status har også synliggjort et behov for å ha oppmerksomhet rettet mot arbeidet med digitalisering av planfunksjonene og harmonisering av digitale løsninger.

5.2 Alternative samarbeidsformer

I juni 2018 vedtok Stortinget ny kommunelov. I forhold til tidligere lovgivning ble det gjort endringer når det gjelder mulige organisasjonsmodeller. Et formalisert interkommunalt samarbeid i henhold til mandatet kan organiseres med følgende ulike organisasjonsmodeller:

Kommunalt oppgavefelleskap iht. kommunelovens kap.19. Her tilbys en enkel samarbeidsmodell for å løse felles oppgaver. I forarbeidene til kommuneloven fremgår det at kommunene har behov for en enkel samarbeidsform for produksjonssamarbeid om mindre omfattende oppgaver, og at denne formen særlig er viktig for å tilby mindre kommuner en enkel, fleksibel og billig organisasjonsmodell for interkommunalt. Samtidig er det ikke direkte begrensninger på hvor omfattende samarbeid slike oppgavefelleskap kan benyttes for, men loven gir ikke anledning til å gi disse myndighet til å treffe enkeltvedtak. Lovbestemmelsen angir flere krav til innholdet i samarbeidsavtalen. Det skal også opprettes et politisk valgt representantskap med minst én representant fra hver kommune.

Vertskommunemodell iht. kommunelovens kap.20. Denne modellen er spesielt beregnet på samarbeid om offentlig myndighetsutøvelse. Modellen innebærer at samarbeidskommunene delegerer og overlater utførelsen av oppgaver til en vertskommune. Lovbestemmelsen forutsetter samarbeidsavtale og angir flere krav til delegasjon av myndighet og hva innholdet i avtalen skal være.

Interkommunalt plansamarbeid iht. plan- og bygningslovens kap.9. Denne samarbeidsmodellen tilbys kommunen som et virkemiddel for å følge opp regionale planstrategier og evt. utarbeide en felles regional plan. Et slikt plansamarbeid ledes av et eget styre med like mange representanter fra hver av de samarbeidende kommunene. Styret bestemmer selv reglene for sitt arbeid og hvordan planarbeidet skal organiseres.

Overordnet samarbeidsavtale om tjenesteproduksjon og tjenesteutvikling i Vestre Varanger. Kommunene i Vestre Varanger har allerede inngått en overordnet avtale om tjenesteproduksjon og tjenesteutvikling. Avtalen ble vedtatt av kommunestyrene i 2021.

- Et prinsipp i avtalens pkt.5 er at interkommunalt samarbeid i Vestre Varanger skal organiseres med utgangspunkt i kommunelovens bestemmelser om kommunalt oppgavefelleskap og vertskommunesamarbeid
- Avtalens kap.7 synliggjør at utviklingen av et forpliktende tjenestesamarbeid i Vestre Varanger stiller krav til samarbeidsorganer som kan ivareta politisk, administrativ og faglig koordinering

Overordnet samarbeidsavtale fremhever oppgavefelleskap eller vertskommunesamarbeid som alternativer modeller for samarbeid om tjenesteproduksjon og tjenesteutvikling. Samarbeidsmodell med avtale iht. plan- og bygningslovens kap.9 er derfor i denne sammenheng ikke aktuell. Samarbeidet som utredes omfavner både planoppgaver hvor den enkelte kommunestyre er vedtaksmyndighet, og myndighetsutøvelse i enkeltsaker som kan delegeres til andre. Kommunal planlegging vil være en betydelig del av samarbeidet og dette forutsetter forankring og involvering av lokalpolitisk nivå i samarbeidskommune. Det anbefales derfor at samarbeidet organiseres om kommunalt oppgavefelleskap iht. kommunelovens kap. 19.

5.3 Rettslig stilling

Formelle interkommunale samarbeidstiltak kan inngå i den ordinære kommunale forvaltningen. Alternativt kan samarbeidet være eget rettssubjekt. Et av de aktuelle samarbeidsformer i henhold til mandatet for prosessen er kommunalt oppgavefelleskap, jf. kommunelovens kap. 19. Et annet alternativ er et kommunalt vertskommunesamarbeid etter kommunelovens kap. 20. Om samarbeidet skal organiseres som interkommunalt oppgavefelleskap som må deltakerkommunene beslutte om det skal være eget rettssubjekt eller ikke. Videre kreves det beslutningen dokumenteres i samarbeidsavtalen. Kommunelovens bestemmelse om vertskommunesamarbeid åpner ikke opp for at samarbeidet kan opprettes som eget rettssubjekt.

I forhold til etablering av interkommunalt plansamarbeid mellom kommunene i Vestre Varanger er lite som taler for at samarbeidet bør være eget rettssubjekt. Det er lettere å se argumenter som taler imot:

- Et samarbeid organisert som eget rettssubjekt kan svekke deltakerkommunenes styringsmuligheter og kontroll over samarbeidet
- Et samarbeid som eget rettssubjekt kan medføre økt usikkerhet for de ansatte rundt egen arbeidssituasjon
- Et interkommunalt samarbeid som eget rettssubjekt vil ha anledning til å påta seg ekstra kostnader til administrative funksjoner

Samarbeidet organisert som kommunalt oppgavefelleskap vil ikke kunne treffe enkeltvedtak i byggesaker og andre relevante forvaltningssaker. Dette betyr at enkeltkommunen selv fatter enkeltvedtak basert på innstilling fra samarbeidet.

5.4 Arbeidsgiverrollen og lokal grunnressurs

I 2020 vedtok kommunene i Vestre Varanger en overordnet samarbeidsavtale om tjenesteproduksjon og tjenesteutvikling. I avtalens pkt. 10 legges det opp til at kommunene i løpet skal utarbeide felles personalpolitiske retningslinjer for håndtering av konsekvenser for arbeidsgiver og de ansatte av vedtatte omstillinger. Arbeidet med disse retningslinjene er ennå ikke sluttført og vedtatt.

I forhold til lokalisering av personellressurser (5.3) legger samarbeidsavtalen opp til desentralisert lokalisering av fagpersonell når dette har avgjørende betydning for god tjenestekvalitet. Spørsmål om sentralisering av arbeidsgiveransvaret for personell som inngår i samarbeidet skal vurderes nærmere i en utredningsprosess.

Lokalisering

Spørsmålet om lokalisering av fagpersonell som inngår i et plansamarbeid oppleves ikke å være en stor utfordring. Alle har opplevd at digitale løsninger gir mulighet for å jobbe fra andre steder enn i et tradisjonelt hjemkontor hos arbeidsgiver. De enkelte ansatte i samarbeidet kan ha kontorsted andre steder enn ved virksomhetens ordinære arbeidsplass eller kontoradresse. Arbeidsstedet kan være i kontorfellesskap med ansatte fra andre kommuner eller offentlige virksomheter. En slik samarbeidsavtale gir økt fleksibilitet for den enkelte ansatte. En fleksibilitet i valg av arbeidssted for den ansatte vil kunne gi kommunene bedre muligheter for å rekruttere arbeidskraft.

Underveis i prosessen har spørsmålet om organisering av arbeidsgiverrollen blitt drøftet ut fra to alternativer:

Distribuert arbeidsgiverrolle

Dette er en organisering hvor de ansatte forblir i et ansettelsesforhold hos sin nåværende arbeidsgiver. Det forutsettes at kun leder av samarbeidet er ansatt i kommunen som har det administrative ansvaret for samarbeidet.

Sentralisert, felles arbeidsgiverrolle.

Administrasjonskommunen har arbeidsgiveransvaret for alle som arbeider innenfor det regionale samarbeidet.

En modell etter alternativet om distribuert arbeidsgiverrolle medfører uklarheter både for ansatte og ledere. I et tvilstilfelle eller i en konfliktsituasjon vil det oppstå uklarheter om hvor lojaliteten til den ansatte skal være og hvor styringsretten er plassert. For leder av samarbeidet en slik organisering være krevende, det vil lett oppstå interessekonflikter med ledere i andre kommuner som har personalansvar. En felles arbeidsgiverfunksjon innebærer helhetlig og mer effektiv ledelse noe som styrker mulighetene for å skape et godt og utviklende fagmiljø. Lederansvaret for fag, personal og økonomi er da samlet ett sted og ikke spredt utover i ulike organisasjonsledd med ulike ledere.

En sentralisering av arbeidsgiverrollen medfører at alle ansatte overføres til en bestemt administrasjonskommune. De fastsatte regler om virksomhetsoverdragelse må derfor benyttes. Drøftinger med tillitsvalgte må gjennomføres etter arbeidsmiljøloven og annet relevant avtaleverk.

Lokal grunnressurs

En viktig erfaring med tidligere samarbeid om regionale plankontor er at løsninger som innebærer sentralisert samlokalisert fellesressurs i en vertskommune, uten planfaglig forankring i den enkelte samarbeidskommune, bør unngås. Det legges til grunn at alle kommunene som skal delta i samarbeidet om regionalt plankontor i Vestre Varanger viderefører en planfaglig ansvarlig person som del av egen organisasjon. Vedkommende må ha nødvendig bestillerkompetanse og vedtakskompetanse i lokale saker.

5.5 Organisasjonsmodell

Forutsetninger

Det konkrete forslaget utforming av organisasjonsstruktur for samarbeidet bygger på følgende:

- Det er enighet i arbeidsgruppen om at funksjoner som skal inngå i samarbeidet er den kommunale areal- og samfunnsplanleggingen, bygg- og delingssaker samt kart, oppmåling og matrikkel. I NIVI Rapport 2021:2 omtales disse funksjonene som kjernefunksjoner i et regionalt plankontor.
- Arbeidsgruppens foreslår at samarbeidet må bemannes med 10 årsverk inklusiv daglig ledelse. Pr i dag er det budsjettet med totalt 7 årsverk i Vestre Varanger. Forslaget innebærer med dette en økning på 3 årsverk. Til grunn for arbeidsgruppens vurderinger om dimensjonering er fysiske forhold som geografi, kommunikasjon, klima, samt omfanget av arbeidsoppgavene og kompleksiteten i disse. Arbeidsgruppen foreslår også at personalressursene fordeles i utgangspunktet slik:
 - 1 årsverk til daglig ledelse
 - 4 årsverk til planoppgavene,
 - 3 årsverk til byggesaksbehandling, tilsyn og delingssaker
 - 2 årsverk avsettes til kart, oppmåling og matrikkel.
- Om samarbeidet iverksettes med færre enn 10 årsverk vil ambisjonsnivået senkes.
- I avsnittet om alternative samarbeidsformer forslås det at samarbeidet organiseres iht. kommunelovens kap. 19 kommunalt oppgavefelleskap.
- Med bl.a. utgangspunkt i drøftingene om lokalisering og arbeidsgiverrolle gis det anbefaling om at alle i samarbeidet ansettes i den kommunen som velges som administrasjonskommune.
- Arbeidssituasjonen for de fleste av de ansatte innenfor de aktuelle fagområder er at de fleste stillinger er tillagt andre oppgaver. Disse oppgavene skal ikke tas med inn i samarbeidet, men må løses av andre i den enkelte kommune.
- Samarbeidsavtale utformes i henhold til kommunelovens §19-4.
- Representantskapet består med en representant fra hver kommune. Representanten bør være medlem av planutvalg i hjemkommunen.

Oversikt over roller og oppgaver i samarbeidsstrukturen

Regional styring, - eierskap og påvirkning	
Organisasjonsledd	Rolle / oppgaver
Kommunestyrene i samarbeidet, Berlevåg, Tana, Nesseby og Båtsfjord	Vedta opprettelse og organisering av samarbeidsstruktur, samarbeidsavtaler med eventuell delegasjon av myndighet

Politisk fagutvalg - 1 representant fra hver kommune	Behandle rapporter og fatte vedtak om overordnede mål, strategier og prioriteringer. Behandle avvik på systemnivå. Sørge for god kommunikasjon med folkevalgte i egen kommune.
Regional administrativ ledelse ved kommunedirektørutvalget	Se til at samarbeidet er i henhold til vedtatte planer, avtaler og lovverk. Sørge for god internkontroll, inkl. økonomi og arbeidsmiljø. Sørge for god kontakt mellom deltakerkommunene. Godkjenne retningslinjer og rutiner for samarbeidet og eventuelle endringer av disse.

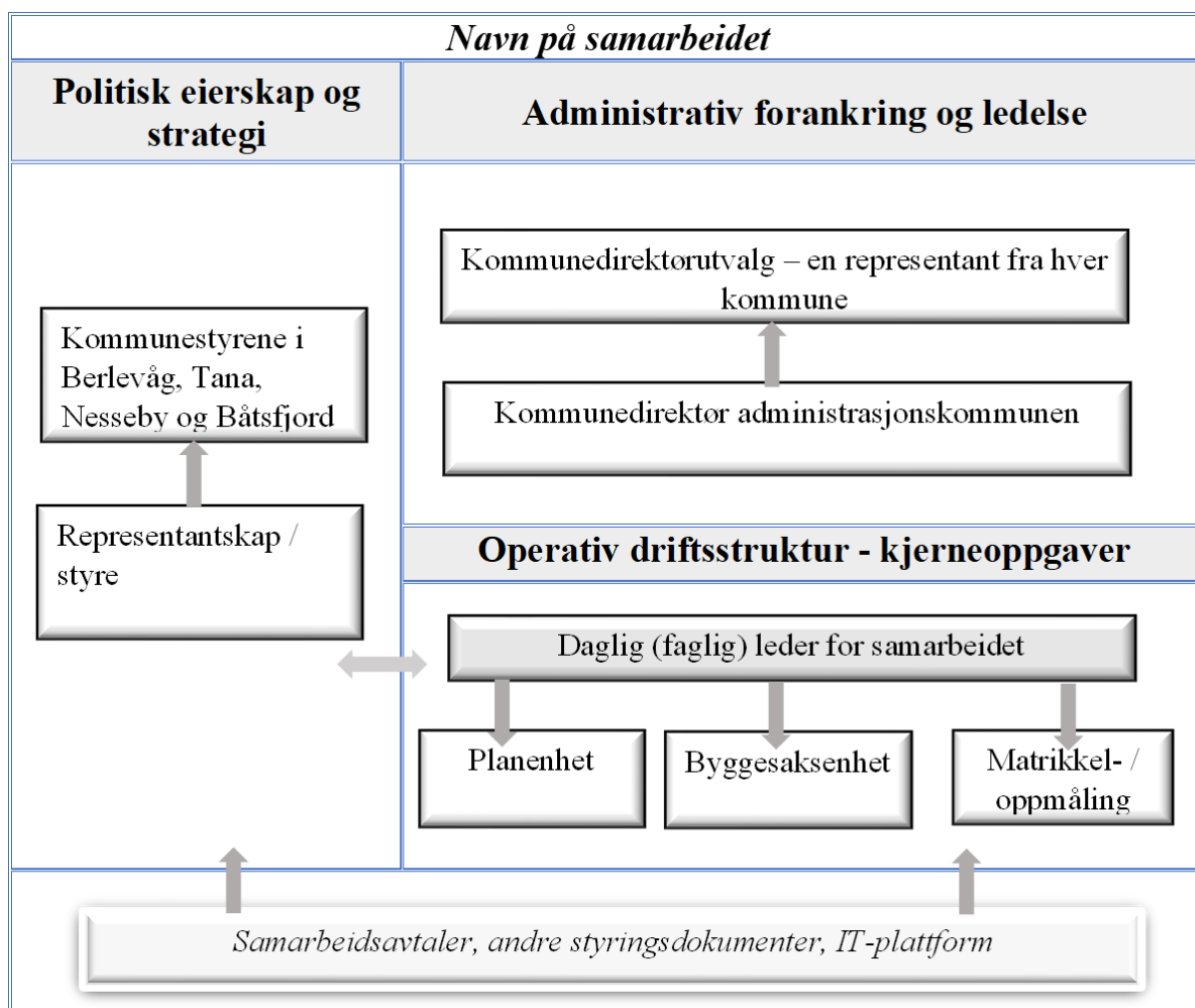
Administrasjonskommunen for samarbeidet (vertskommunen)	
Organisasjonsledd	Rolle / oppgaver
Kommunedirektør	Øverste administrative leder av kommunen inklusive plansamarbeidet
Stab- og støtte	Støttefunksjonene i administrasjonskommunen følger opp samarbeidet på samme måte som øvrige organisasjonsenheter i kommunen.

Operativ samarbeidsstruktur (drift)	
Organisasjonsledd	Rolle / oppgaver
Daglig leder av samarbeidet: (1 årsverk - 100 % stilling)	Ansvar for daglige driftsoppgaver, herunder fag, personal og økonomi. Bidra til videreutvikling av samarbeidet bl.a. ved å etablere fagnettverk og systemer for kompetanseutvikling for de ansatte. Sørge for god samhandling og samarbeid med fylkeskommunen, kartverket, statsforvalter, NVE og andre relevante fagmyndigheter. I stillingen inngår deltakelse i løpende planfaglige oppgaver.
Kommunal planlegging (4 årsverk - 100 % stilling)	Utvikle og sikre godt kunnskapsgrunnlag for kommunale planer. Koordinere og lede prosesser i kommunene for rullering av planstrategi for neste valgperiode. Koordinere og lede prosesser for rullering av kommuneplaner og reguleringsplaner initiert av kommunene, sektorovergripende temaplaner, eks. innen klima, miljø, samfunns-sikkerhet mv. Ivareta løpende oppgaver og utviklingsbehov innen kart og geodataforvaltning. Gi råd og veiledning i forbindelse med planprosesser mv.

Byggesaksbehandling (3 årsverk - 100 % stillinger)	Utføre saksbehandling i bygg og delesaker, dispensasjoner mv. Utføre tilsyn og følge opp ulovligheter. Gi råd og veiledning.
Oppmåling og matrikkel (2 årsverk - 100 % stillinger)	Gjennomføre oppmålingsforretninger. Saksbehandling og matrikkelføring Rådgivning og støtte innen matrikkel og kart.

Forholdet mellom samarbeidsenheten og den enkelte kommune
Etablering av et formelt interkommunalt samarbeid kan bidra til å svekke fagkompetanse i den enkelte kommune. Dette må veies opp mot dagens situasjon der flere av kommunene i samarbeidet over lang tid ikke har hatt egne ansatte i stillinger. En samarbeidsavtale som muliggjør at ansatte kan ha sitt arbeidsted ute i samarbeidskommunene vil kunne utgjøre et kontaktledd mellom samarbeidsenheten og den enkelte deltakerkommune.

Nedenfor følger grafisk framstilling av roller og sammenhenger i organisasjonsstrukturen.

Figur 5.1 Forslag til organisering av plankontoret i Vestre Varanger

5.6 Økonomi

Iverksettelse av et forpliktene interkommunalt samarbeid innenfor plan- og byggesaksbehandling er et felles krafttak for å skape et bærekraftig og attraktivt fagmiljø som evner å løse oppgavene på en kvalitativt god måte. Denne kraftsamlingen vil på kort sikt medføre etableringskostnader (pukkelkostnader), noe som kommunene må ta hensyn til. Slike kostnader er nødvendige anskaffelser av fysiske ting som IKT-systemer, teknisk utstyr og kontorfasiliteter, utgifter til rekruttering, samt evt. øvrige kostnader til kompetanseheving og organisasjonsutvikling. På lengere sikt vil kommunene gjennom samarbeidet være bedre rustet til å møte stadig større krav til den kommunale tjenesteleveransen som vil dempe kostnadsutviklingen.

Nedenfor følger oppstilling av prinsipper for finansiering og kostnadsfordeling mellom kommunene. Punktene nedenfor er ikke uttømmende, det vil derfor være nødvendig at administrativ ledelse i hver samarbeidskommune drøfter dette nærmere og søker nødvendige lokalpolitiske vedtak.

Virksomheten fram til etablering av samarbeidet er i all hovedsak finansiert av allerede avsatte prosjektmidler. I samarbeidets tre første driftsår legges det opp til følgende prinsipper for finansiering av samarbeidet:

- Årlige tilskuddsmidler fra Statsforvalter. Beløp må avklares mellom Statsforvalter og samarbeidskommunene.
- Innkjøp av ekstern bistand som gjøres i forbindelse med oppdrag knyttet til enkeltkommuner dekkes av vedkommende kommune. Avtale om anskaffelsen gjøres i forkant og i samarbeid med plankontoret.
- Størrelsen på oppstartskostnader (pukkelkostnader) må defineres nærmere og tas inn i årsbudsjett for første driftsår.
- Størrelse på overheadkostnadene (administrative kostnader som regnskapsføring, kontorhold, lisenser mv.) drøftes av administrativ ledelse i samarbeidskommunene.
- Innenfor flere av tjenesteområdene, f.eks. byggesaksbehandling, kan utgiftene i stor grad dekkes gjennom selvkost. Gjennomsnitt på landsbasis er 80 prosent dekning. Det anbefales at kommunene i Vestre Varanger legger seg på samme nivå. Inntektene kreves inn av den enkelte kommune og inntektsføres der.
- Kommunene gir samlet tilskudd som dekker de samlede utgifter til årlig drift av samarbeidet. Fordelingen av dette beregnes ut fra definert grunnbeløp og antall innbyggere i kommunen. Inntekter i form av tilskudd fra Statsforvalter og evt. andre medfinansierer trekkes i fra før fordeling beregnes.

5.7 Tre faser i den videre oppfølging

Ifølge mandatet legges det opp til oppstart av samarbeidet innen utgangen av 2023. Dette forutsetter planmessig gjennomføring av tiltak som leder fram til etablering og videre utvikling av samarbeidet. Implementeringen kan deles opp tre ulike faser. Tiltakene som er listet opp nedenfor er ikke uttømmende og rekkefølgen er heller ikke et uttrykk for prioritering.

Det er av vesentlig betydning at roller, oppgaver og ansvar i tilknytning til etableringen av samarbeidet fordeles på en klar og tydelig måte.

Fase 1 avklaring og vedtaksfase i perioden mai - juni 2023.

Det er lagt opp til at samarbeidet skal etableres senest innen utgangen av 2023. Snarlig oppstart er ønskelig ut fra planbehov og personellsituasjonen i kommunene. Bygdevestavtalen og revisjon av kommunenes planstrategi etter kommunevalget forsterker behovet for å komme i

gang så snart som mulig. Sluttrapporten med vedlagt utkast til samarbeidsavtale må i så fall gis en rask oppfølging. I denne fasen er følgende tiltak aktuelle for gjennomføring:

1. Kommunedirektørene i 4K-samarbeidet behandler sluttrapport og utkast til samarbeidsavtale i mai 2023
2. Det utarbeides felles saksfremlegg med innstilling til vedtak til kommunestyrene i Vestre Varanger innen tidsfrist for å få saken behandlet i de respektive kommunestyrene i juni. Sluttrapport, utkast til samarbeidsavtale og andre relevante dokumenter vedlegges saken.
3. Kommunedirektør sørger for å gjennomføre nødvendige informasjonstiltak internt i egne organisasjonsenheter
4. De respektive kommunestyrene behandler saken i siste møte før sommerferien 2023, dvs. juni, og fatter endelig vedtak om å inngå i et samarbeid eller ikke

Fase 2 iverksettelse, rekruttering og utvikling i perioden august-desember 2023

Et systematisk og godt arbeid i oppstartsfasen vil være av stor betydning for hvordan samarbeidet utvikler seg videre. Forutsatt positive vedtak i kommunestyrene om forpliktende interkommunalt samarbeid i Vestre Varanger må dette følges opp med relevante tiltak for iverksettelse. Fullføring og slutføring av fase 2 vil strekke seg utover desember 2023.

1. Tidsperioden for denne fasen settes av kommunedirektørene etter at endelig vedtak i kommunestyrene om etablering foreligger
2. Kommunedirektørene sørger for å informere internt i egne organisasjonsenheter og gjennomføre nødvendige drøftinger med representanter fra tillitsmannsapparatet
3. Det gjennomføres vurderinger om nødvendige harmonisering av personalpolitiske retningslinjer
4. Iverksette rekruttering av leder av samarbeidet, lyse ut stillingen. Vurdere behovet for og eventuelt etablere prosessledelse fram til daglig leder er på plass
5. Iverksette interne eller eksterne rekrutteringstiltak for å bemanne øvrige funksjoner i samarbeidsorganisasjonen
6. Administrasjonskommunen ved daglig leder, eventuelt prosessleder, vurderer og følger opp behovet for anskaffelser, kontorutstyr, datasystemer og materiell
7. Utarbeide budsjett for finansiering av samarbeidet i perioden fra endelig vedtak til fastsatt dato for oppstart
8. Administrasjonskommunen må opprette dialog og samarbeid med IT-samarbeidet i Vestre Varanger for å sikre fremdrift av felles IT-plattform og nødvendige fagprogrammer på det planfaglige området
9. Eventuelle øvrige aktuelle tiltak knyttet til etableringsfasen identifiseres og følges opp

Arbeidsgruppen anbefaler at det etableres et fagnettverk for regionale plankontor i Troms og Finnmark med sikte på erfaringsoverføring og løpende samarbeid om tjenesteutvikling og kompetanseutvikling. Fagnettverket bør ha et årlig budsjett og en felles fagkontakt/kompetansekoordinator med ansvar for løpende møteaktivitet og etablering av samarbeid mot utdanningsinstitusjoner og kompetansemiljøer. Det vil være viktig at driften av fagnettverket ikke belaster kommunenes kapasitet i operative funksjoner.

Aktuelle samarbeidsområder kan være innenfor kompetanseutvikling og rekruttering. Fagdiallog om organisering, finansiering og juridisk regulering av regionale plankontor, hvor kommunene har valgt ulike løsninger, vil være viktig. Også andre områder som utvikling av plansystemet, digitalisering av planfunksjonene og samarbeid mot andre planfaglige miljøer kan være aktuelle tema. Endelig kan også utprøving av nye løsninger og evt. forvaltningsforsøk bli viktige tema å drøfte mellom de regionale plankontorene. Et konkret eksempel kan være forsøk med kommunalt oppgavefellesskap der beslutningsmyndighet i forvaltningssaker er

delegert til oppgavefelleskapet. Det ville kunne gi en samlet regulering av kommunenes planfunksjon.

Fase 3 Langsiktige utviklingsmuligheter fra 2024

Over tid kan et regionalt plankontor utvikles med nye tilgrensende oppgaver og utvidet kompetanse til å ivareta flere ulike plan- og utviklingsoppgaver i kommunene. Kjernesamarbeidet i 4K kan over tid utvides både tematisk og geografisk. Et regionalt plankontor kan gi muligheter for innovasjon og utprøving av nye plansystemer og nye styrings- og organisasjonsløsninger, inkl. et mer formalisert samarbeid mot nabokommuner, fylkeskommunen og de statlige aktørene.

I nasjonal sammenheng er kommunene i Vestre Varanger tidlig ute i omstilling av sine planfunksjoner, som er en anbefalt løsning av så godt som alle regionale aktører, generalistkommuneutvalget som nylig avga innstilling⁷ og Regjeringen jf. klar anbefaling i statsbudsjettet for KDD for 2023. Kommunene i Vestre Varanger har også status som nasjonale piloter for utvikling av en ny distriktspolitikk gjennom en bygdevekstavtale direkte med staten. Denne avtalen kan gi interessante muligheter for videreutvikling av plankontoret til et bredere utviklingsfaglig miljø for tilretteleggende samfunnsutvikling.

I forbindelse med bygdevekstavtalen skal det jobbes videre med behov for plan- og annen utviklingsfaglig kompetanse i 4K-kommunene. Nedenfor er det kort pekt på ulike utviklingsretninger for det regionale plankontoret, som det kan jobbes videre med etter etableringen (fase 1 og 2):

- Utvidet bruk av fagpersonell ved regionalt plankontor til andre oppgaver enn definerte kjerneoppgaver. Det kan f.eks. omfatte prosessstøtte ved utarbeidelse av detaljplaner og ulike temaplaner i kommunene, inkl. saksbehandling på tilgrensede saksfelt, samarbeid om offentlige anskaffelser, digitalisering av tjenester m.m.
- Innfasing av nye tilgrensende oppgaver og fagpersonell, herunder den kommunale landbrukstjenesten, kommunenes ansvar for naturforvaltning, klima og miljø, evt. også kompetanse innenfor tilretteleggende næringsutvikling, samfunnssikkerhet og beredskap og folkehelse. I dette kan det ligge muligheter for en stegvis videreutvikling av det regionale plankontoret til et bredere kompetansesenter for samfunnsutvikling.
- Kopling mot bygdevekst og avtalen med staten om en mer aktiv politikk for å fremme bosetting og næringsutvikling i kommunene. Koplingen kan gjøres på administrativt nivå ved at sekretariatet for bygdevekst kan organiseres sammen med det regionale plankontoret. Bygdevekstavtalen aktualiserer en samordning av i første rekke kommunenes planstrategi og samfunnsplaner, evt. også arealplaner. Samarbeid om felles temaplaner knyttet til definerte satsingsområder og tiltaksplaner kan bli en viktig del av avtalen med staten.
- Utvikling av plansamarbeid mot nabokommuner inkl. evt. bistand med tjenester og planfaglig kompetanse til andre kommuner. Utvidet plansamarbeid kan være særlig aktuelt andre kommunene i Øst-Finnmark. Det kan f.eks. gjelde samarbeid om strategiske satsinger, kompetanseutvikling, rekruttering og videreutdanning av fagpersonell, digitalisering av planfunksjoner eller andre utviklingstiltak.

⁷ NOU 2023: Generalistkommunesystemet – likt ansvar ulike forutsetninger

Vedlegg 1: Samarbeidsavtale for kommunalt oppgavefellesskap for Plankontoret i Vestre Varanger

1. Oppgavefellesskapet

Partene i denne avtale er kommunene Berlevåg, Tana, Nesseby og Båtsfjord

Partene oppretter ved denne avtalen et kommunalt oppgavefellesskap i samsvar med kommuneloven kapittel 19.

Oppgavefellesskapets navn er Plankontoret i Vestre Varanger. Det samiske navnet er....

Hver av deltakerne har lik eier- og ansvarsandel i oppgavefellesskapet.

Deatnu-Tana kommune er vertskommune og stiller nødvendige kontorlokaler til oppgavefellesskapet. Oppgavefellesskapet hører inn under Deatnu-Tana kommunes organisasjonsnummer.

Oppgavefellesskapet er ikke et eget rettssubjekt og har ikke myndighet til å ta opp lån.

2. Formål og oppgaver

Oppgavefellesskapet er opprettet som et langsiktig samarbeid mellom de fire kommunene i Vestre Varanger. Oppgavefellesskapet skal ivareta kommunenes behov for samarbeid om tjenester innenfor følgende aktuelle områder:

- Plandelen i plan- og bygningsloven
 - Planstrategi, kommuneplanens samfunns- og arealdel
 - Prosessledelse i tematiske kommunedelplaner innenfor klima, miljø, samfunnssikkerhet og beredskap andre relevante sektorovergripende temaplaner
 - Forvaltning av digitalt planregister
- Byggesaksdelen i plan- og bygningsloven
- Eierseksjoneringsloven
- Oppmåling og matrikkel
- Forvaltning, drift og vedlikehold av kartdata
- Felles utviklingsprosjekter og samarbeid med andre myndigheter som fylkeskommunen, kartverket, statsforvalteren og nasjonale myndigheter
- Leveranser av relevante tjenester til virksomheter eller selskaper som er eid av deltakerkommunene eller virksomheter hvor eierkommunene har bestemmende innflytelse

Formålet er å samle og styrke fagmiljøene, skape attraktive arbeidsplasser og levere tjenester med god kvalitet. Overgang til mer brukervennlige løsninger og digital tjenesteutvikling skal prioriteres. Oppgavefellesskapet skal være godt forankret i den enkelte kommune. Tjenestene skal utføres med likeverdig kvalitet og effektivitet i alle kommunene i samsvar med gjeldende lov- og regelverk.

3. Samarbeid ved oppstart

Innenfor plandelen inngås det avtale mellom kommunene om følgende oppgaver:

- Innføring av rutiner for harmonisering av planprosessene, herunder rullering av planstrategi samt samordne pågående prosesser innenfor samfunns- og arealplan.
- Forvaltning av digitalt planregister.
- Prosessledelse for tematiske kommunedelplaner etter nærmere avtaler

Innenfor byggesaksdelen i plan og bygningsloven samt kommunenes oppgaver etter eierseksjoneringsloven etableres samarbeid mellom kommunene hvor følgende oppgaver inngår fra oppstart av:

- Saksbehandling innen bygge- og delingsaker
- Matrikkelføring av byggesaker
- Saksbehandling av saker etter eierseksjonsloven

Innenfor oppmåling og matrikkel etableres et helhetlig samarbeid mellom alle fire kommunene, med forankring i et felles fagmiljø.

- Oppmålingsforretninger
- Arbeider etter matrikkelloven
- Forvaltning, drift og vedlikehold av kartdata
- Saksbehandling etter eierseksjonsloven

4. Styring av oppgavefellesskapet

4.1 Representantskap

Hver av partene i samarbeidet skal være representert i representantskapet med én representant hver. Hvert kommunestyre velger selv sine medlemmer og minst like mange varamedlemmer.

Det enkelte medlem av representantskapet skal bidra til å sikre at folkevalgte organer i egen kommune er godt orientert om oppgavefellesskapets virksomhet.

Representantskapets medlemmer og varamedlemmer velges for fire år. Representantskapets funksjonstid skal være kommunevalgperioden.

Valg av leder og nestleder skal foretas på konstituerende møte eller ved behov på et ekstraordinært representantskapsmøte. Konstituerende møte avholdes snarest mulig i valgåret etter at det enkelte kommunestyre har valgt sine representanter til representantskapet.

Konstituerende representantskapsmøte behandler:

- Valg av leder i representantskapet
- Valg av nestleder i representantskapet
- Valg til administrativt styre bestående av kommunedirektørene i hver kommune,

Representantskapet avholder minst to ordinære møter i året, henholdsvis i 1. og 2. tertial og skal behandle følgende:

- Mål, strategier og arbeidsprogram
- Årsmelding, revisjonsrapporter, regnskap og budsjett
- Større og prinsipielle saker
- Avvik i samarbeidets innhold eller organisering på overordnet nivå

Representantskapet er beslutningsdyktig når minst 3/4 av representantskapets medlemmer er til stede.

4.2 Administrativt styre

Gjennom samarbeidsavtalen legges det opp til at representantskapet oppretter et eget administrativt styre bestående av kommunedirektørene i hver av kommunene. Styrets oppgaver er som følger:

- Sørge for at samarbeidet er i henhold til vedtatte planer og avtaler
- Behandle forhold innenfor økonomi, herunder budsjett, regnskap, innkjøp o.l.
- Fremme prinsipielle spørsmål for avklaring i representantskapet
- Legge til rette for et forsvarlig og godt arbeidsmiljø og at virksomheten er i samsvar med lover og regler

- Styret behandler og avgjør spørsmål som gjelder organisering og daglig drift av oppgavefellesskapet
- Sørge for at det er god kontakt mellom deltakerkommunene og se til at forutsetningene for at samarbeidet fungerer som forutsatt, herunder

5. Organisatoriske forhold

5.1 Vertskommunen

Deatnu-Tana kommune er vertskommune for samarbeidet. Vertskommunen forvalter arbeidsgiveransvaret for samarbeidets faste ansatte. Støttefunksjonene i vertskommunen følger opp samarbeidet på samme måte som øvrige organisasjonssenheter i kommunen med følgende tjenester:

- Regnskapsføring
- Revisjon
- Arkivtjenester
- IKT-støtte

5.2 Daglig leder

Oppgavefellesskapet ledes av en daglig leder. Daglig leder er styrets og representantskapets sekretær og saksbehandler.

Daglig leder har det løpende ansvaret for daglige driftsoppgaver, herunder løpende faglige og økonomiske prioriteringer. I stillingen inngår etter nærmere vurdering også deltakelse i løpende planfaglige oppgaver.

Daglig leder skal bidra til videreutvikling av samarbeidet. En viktig oppgave er å skape rutiner for samhandling og samarbeid med andre fagmyndigheter som fylkeskommunen, kartverket, statsforvalter og andre statsetater.

Styret fastsetter nærmere stillingsinstruks for daglig leder.

5.3 Personellressurser i samarbeidet

Oppgavefellesskapets personalressurser dimensjoneres med 10 årsverk fordelt som det fremkommer nedenfor:

Antall årsverk	Stilling, funksjon
1	Daglig leder av samarbeidsenheten, fordel med planfaglig kompetanse
4	Planleggere med formell planfaglig kompetanse
3	Saksbehandlere med relevant kompetanse innen bygg- delesaker
2	Landmåling, matrikkel, kart
10	Totalt

Stillingene ovenfor er administrativt og personalmessig underlagt oppgavefellesskapets vertskommune.

Daglig leder skal ha sin faste arbeidsplass lokalisert til vertskommunen. Øvrige ansatte i samarbeidet kan ha sitt faste arbeidssted lokalisert hos de øvrige samarbeidskommunene (desentralisert struktur).

Oppgavefellesskapet kommuniserer og samarbeider i et digitalt felleskap. Hoveddelen av møtestrukturen i oppgavefellesskapet er digitale møter. For å ivareta behovet for fysisk kontakt

medarbeiderne imellom skal møtestrukturen i oppgavefellesskapet etter nærmere vurderinger også innbefatte fysiske møter.

Fellesressursen kan utvides med flere ansatte, avhengig av behov for økt kapasitet og styrket fagmiljø for å ivareta innovasjon og utvikling.

5.4 Digital samarbeidsplattform

Oppgavefellesskapet skal følge opp statlige føringer om å ta i bruk digitale systemer som legger til rette for selvbetjening, automatisering og samhandling mellom relevante myndigheter og aktører. Plankontoret skal på vegne av samarbeidskommunen ha et nært samarbeid med IKT-funksjonen i Vestre Varanger.

5.5 Finansiering av samarbeidet

Deatnu-Tana kommune som vertskommune forskutterer løpende driftsutgifter for samarbeidet mot senere refusjonskrav.

Representantskapet gjør årlig vedtak om tilskudd fra kommunene til drift av oppgavefellesskapets aktiviteter for det kommende år. Dette skal oversendes de tilknyttede kommuner for godkjenning innen utgangen av juni måned året før.

Deltakerne i oppgavefellesskapet har ubegrenset økonomisk ansvar for sin andel av oppgavefellesskapets forpliktelser. Til sammen utgjør andelene oppgavefellesskapets samlede forpliktelser.

En deltaker som trer ut av oppgavefellesskapet, fortsetter å ha økonomisk ansvar for sin andel av de forpliktelsene oppgavefellesskapet har på det tidspunktet deltakeren trer ut. Det samme gjelder hvis oppgavefellesskapet oppløses.

Særskilte planoppgaver finansieres særskilt. Større fellesprosjekter skal ha eget budsjett og regnskap.

6. Rapportering

Vertskommunen ved daglig leder er ansvarlig for å ivareta innsyns- og informasjonsbehovet til representantskapet og samarbeidskommunene. Dette kan gjøres gjennom faste rapporteringer bl.a:

- Tertialrapport
- Årsrapport
- Årsmelding
- Avtalt løpende rapportering

Samarbeidet skal utarbeide årlig handlingsplan og årsrapport. Styret fastsetter nærmere retningslinjer for rapportering fra oppgavefellesskapet

7. Endring og oppløsning av samarbeidet

7.1 Utvidelse av samarbeidet

Vertskommunen gjennomfører forhandlinger med evt. nye deltakere i samarbeidet. Spørsmålet om utvidelse avgjøres av oppgavefellesskapets representantskap

7.2 Endring av avtalen

Forslag tas opp til drøfting når en part krever det. Endringer må godkjennes av alle og dokumenteres i avtalen.

7.3 Uttreden av samarbeidet

Ønsker en part å tre ut av samarbeidet må dette gjøres gjennom skriftlig oppsigelse. Oppsigelsestiden er ett år fra førstkommende årsskifte.

7.4 Tvisteløsning

Ved tvist om avtalen skal uenigheten først søkes løst på administrativt nivå ved dialog mellom avtalepartene der grunnlaget for uenigheten og eventuelle forslag og løsninger fra hver av partene framgår av møtereferat. Lykkes man ikke å løse uenigheten på administrativt nivå bringes saken fram for oppgavefellesskapets representantskap

8. Ikrafttredelse

Dato for oppstart er så snart kommunestyrene i alle deltakerkommunene har godkjent samarbeidsavtalen.

Denne samarbeidsavtalen er vedtatt av Berlevåg kommunestyre den i sak

Denne samarbeidsavtalen er vedtatt av Deatnu-Tana kommunestyre den ... i sak....

Denne samarbeidsavtalen er vedtatt av Unjarga/Nesseby kommunestyre den ... i sak

Denne samarbeidsavtalen er vedtatt av Båtsfjord kommunestyre den ... i sak

Vedlegg 2: Samarbeidsavtale om tjenesteproduksjon og tjenesteutvikling i Vestre Varanger (grunnnavtale)

Vestre Varanger:

Samarbeidsavtale om tjenesteproduksjon og tjenesteutvikling

Samarbeidsavtale om tjenesteproduksjon og tjenesteutvikling i Vestre Varanger

1. Deltakere i samarbeidet

Denne avtalen er inngått mellom kommunene Berlevåg, Båtsfjord, Nesseby og Tana. De fire kommunene utgjør en fast kommuneregion for utvikling av interkommunalt samarbeid om tjenesteproduksjon og løpende tjenesteutvikling.

2. Bakgrunn

Samarbeidet mellom de fire kommunene har utviklet seg gradvis i lys av voksende **oppgaver** og økende sårbarhet som generalistkommuner. Utfordringene framover vil stille krav til et utvidet og mer forpliktende samarbeid for å sikre god rettssikkerhet og likeverdige velferdstjenester til innbyggerne. Økt samarbeid er nødvendig for å henge med i den digitale utviklingen og planlagte reformer innenfor alle de brede velferdstjenestene. Kommunene har ansvar for kompetansekrevene velferdstjenester overfor samfunnets mest sårbare innbyggere. Det forventes økt konkurranse om arbeidskraft og det er viktig at kommunene står sammen for å sikre rekruttering og utvikling av attraktive fagmiljøer. Den videre forvaltningsutvikling vil stille store krav til god planlegging og gode systemer for saksbehandling og samhandling med den øvrige forvaltning.

3. Formål

Formålet med denne samarbeidsavtalen er å sikre gode og likeverdige kommunale tjenester til innbyggerne i alle de fire kommunene. Kommunesamarbeidet i Vestre Varanger skal bidra til forsvarlige tjenester og en langsiktig bærekraftig kommuneforvaltning. Formålet med tjenestesamarbeidet er som følger:

- 3.1 Innbyggerne skal oppleve bedre kvalitet på saksbehandling og prioriterte tjenestetilbud, herunder god tilgjengelighet til kompetent fagpersonell ved behov og de beste digitale tjenester.
- 3.2 Samarbeidet skal styrke de kommunale fagmiljøene og gi bedre forutsetninger for rekruttering.
- 3.3 Samarbeidet skal over tid medføre kostnadseffektivisering og innsparing på områder hvor kommunene kan utnytte stordriftsfordeler uten uønsket sentralisering.
- 3.4 Samarbeidet skal innebære en tettere og mer samordnet dialog mot regionale myndigheter om tjenesteutvikling og felles ansvar for et helhetlig tjenestetilbud til innbyggerne.

Vestre Varanger:

Samarbeidsavtale om tjenesteproduksjon og tjenesteutvikling

4. Målsettinger

- 4.1 Kommune skal harmonisere alle viktige IKT-systemer for å legge til rette for effektivt internt samarbeid mellom kommunene og god ekstern samhandling. Det skal etableres en felles offensiv strategi for utvikling av moderne og sømløse digitale tjenester til innbyggerne. Kommunene skal opptre som en samordnet digital kraft overfor den øvrige forvaltning.
- 4.2 Kommunene skal utvikle forpliktende samarbeid om administrative støttefunksjoner, som lønn, regnskap, personal, arkiv, servicekontor og andre støttefunksjoner, hvor det etter en nærmere vurdering kan være klare merverdier ved et forsterket samarbeid.
- 4.3 Kommunene skal vurdere sterkere samarbeid om forvaltningsoppgaver og tjenester som er viktig for å sikre god rettssikkerhet, som forvaltningskontor med ansvar for tildeling av lovpålagte tjenester, samarbeid om byggesaksforvaltning, utmarks- landbruksforvaltning, miljøvern etc.
- 4.4 Interkommunalt samarbeid skal vurderes som kommunenes førstevalg ved organisering av smale kompetansekrevene velferdstjenester som barnevern, NAV og andre sosialtjenester, spesialiserte helsetjenester og tilsvarende oppgaver innenfor oppvekstsektoren og teknisk sektor.
- 4.5 Kommunene skal vurdere ulike modeller for forsterket samarbeid om kommuneplaner, herunder løpende areal- og samfunnsplanlegging og aktuelle sektorplaner som det stilles krav til fra overordnet myndighet.

5. Prinsipper for samarbeid

- 5.1 Det interkommunale samarbeidet i Vestre Varanger skal innebære en merverdi for alle kommunene, sett i forhold til formålet og målene med samarbeidet jf. pkt. 3 og 4.
- 5.2 Samarbeidet skal underbygge god administrativ og politisk styring i regi av den enkelte kommune. Samarbeidet skal ivareta nærhet og god lokal tilgjengelighet til lovpålagte velferdstjenester.
- 5.3 Desentralisert lokalisering av fagpersonell i alle de fire kommunene skal vurderes på områder hvor nærhet til brukerne og/eller ledelsen i den enkelte kommune er avgjørende for god tjenestekvalitet (nettverksmodell).
- 5.4 Det interkommunale samarbeidet i Vestre Varanger skal organiseres med utgangspunkt i kommunelovens bestemmelser om vertskommunesamarbeid og kommunalt oppgavefellesskap. Behov for sentralisering av arbeidsgiveransvar og virksomhetsoverdragelse skal vurderes nærmere som del av samarbeidet.
- 5.5 Kommunene anser balansert vertskommunemodell som en aktuell løsning. Det innebærer at alle de fire kommunene skal kunne ivareta vertskommuneansvar for felles tjenester. Det skal tilstrebes en balansert fordeling av kommunale arbeidsplasser. Aktuelle vertskommuner må kunne sikre forsvarlige tjenester og avtalte leveranser i alle kommunene.
- 5.6 Samarbeidet skal utvikles stegvis i nær dialog med de ansatte og kommunenes eget fagpersonell. Samarbeidet er tillitsbasert, som innebærer at ingen kommune skal styrke seg på bekostning av de andre. Kommunene forplikter seg til å finne fellesløsninger med hverandre, før det evt. inngås forpliktende avtaler med andre kommuner.

Vestre Varanger:

Samarbeidsavtale om tjenesteproduksjon og tjenesteutvikling

6. Tidshorisont og prosjektplan

- 6.1 Utvikling av tjenestesamarbeidet i Vestre Varanger forutsetter vilje til et langvarig og forpliktende samarbeid som vil påvirke tjenestestruktur, arbeidsgiverforhold og investeringer i kommunene.
- 6.2 Tjenestesamarbeidet i Vestre Varanger har i første fase prioritert utvikling av samarbeid innenfor IKT, barnevern, økonomi og forvaltningskontor. Saksframlegg med utkast til samarbeidsavtaler på disse områdene fremmes for behandling i kommunestyrene i løpet av 1.halvår 2021.
- 6.3 Som grunnlag for det videre samarbeid skal det lages en prosjektplan som redegjør for prioriteringer av nye samarbeidsområder, milepeler og planlagt ressursbruk i tråd med målene for samarbeidet jf. pkt. 4. Prosjektplanen vil være et viktig dokument for dialog med overordnet myndighet om faglig bistand og finansiering.

7. Organisering av samarbeidet

Utvikling av et forpliktende tjenestesamarbeidet i Vestre Varanger stiller krav til samarbeidsorganer som kan ivareta politisk, administrativ og faglig koordinering. Behov for representasjon og grad av formalisering vurderes årlig i lys av samarbeidets utvikling. For 2021 skal samarbeidets utvikling ivaretas av følgende samarbeidsorganer:

- 7.1 Politisk styringsgruppe bestående av ordførerne i kommunene. Bredere politisk deltakelse, herunder dialog med felles formannskap eller felles kommunestyremøte vurderes etter behov. Styringsgruppen skal drøfte veivalg og prioriteringer i det forberedende arbeidet og holdes løpende orientert om samarbeidets utvikling.
- 7.2 Administrativ prosjektgruppe bestående av kommunedirektørene, med tillegg av representant fra statsforvalteren og faglig fellesressurs. Bredere administrativ deltakelse fra berørte kommunalsjefer, tillitsvalgte og representanter for berørte regionale myndigheter vurderes etter behov. Prosjektgruppen har ansvar for utredning og iverksetting av prioriterte samarbeidsområder inkl. prosess mot styringsgruppen og felles saksframlegg for kommunestyrene. Prosjektgruppen vurderer løpende behov for etablering av prosjektgrupper og fagnettverk, inkl. bistand fra eksterne ressurspersoner.

8. Finansiering av samarbeidets utvikling

- 8.1 Det prosjektbaserte samarbeidet i Vestre Varanger skal utvikles i nær dialog med Statsforvalteren i Troms og Finnmark. Samarbeidsavtalen legges til grunn for søknad om prosjektskjønn og dialog om finansiering mot andre statlige myndigheter.
- 8.2 Løpende projektkostnader dekkes gjennom egenandel og eksterne søkbare midler iht. prosjektplan.
- 8.3 Langsiktig avhengighet til midlertidig prosjektf finansiering er ikke ønskelig for lovpålagte oppgaver. Samarbeidet skal bidra til at ansvaret for tjenesteutvikling kan ivaretas lokalt og finansieres som del av kommunenes ordinære finansiering.

Vestre Varanger:

Samarbeidsavtale om tjenesteproduksjon og tjenesteutvikling

9. Kostnadsfordeling i vedtatt samarbeid

Kommunene ønsker en helhetlig tilnærming til kostnadsfordeling, der det tas hensyn til fordelingseffekter i det samlede tjenestesamarbeidet. Detaljerte kostnadsnøkler for den enkelte tjeneste bør unngås. Ved fordeling av kostnader skal følgende hovedprinsipper gjelde:

- 9.1 Kostnadsfordelingen beregnes ut fra et nærmere definert fast grunnbeløp og antall innbyggere i den enkelte kommune
- 9.2 Det skal gjøres en nærmere vurdering av budsjett og kostnadsfordeling i felles saksframlegg og samarbeidsavtaler på de enkelte tjenesteområder

10. Personalpolitiske retningslinjer

I løpet av 2021 skal det utarbeides felles personalpolitiske retningslinjer for håndtering av konsekvenser for arbeidsgiver og de ansatte av vedtatte omstillinger.

11. Inntreden og uttreden av samarbeidet

- 11.1 Inntreden av nye deltakerkommuner i grunnavtalen og inngåtte tjenesteavtaler kan skje dersom alle de opprinnelige deltakerkommunene slutter seg til dette.
- 11.2 Grunnavtalen er ikke til hinder for deltakelse i annet interkommunalt samarbeid med andre kommuner, forutsatt at dette er drøftet med partene i grunnavtalen.
- 11.3 Regler for uttreden fra inngåtte tjenesteavtaler reguleres av kommuneloven og vil framgå av den enkelte tjenesteavtale i tråd med kommunelovens §20-4.

12. Iverksetting

Dette samarbeidsavtalen trer i kraft så snart kommunestyrene har behandlet avtalen.